

SÁRÁNDI Tamás

Szatmárnémeti

1989. december 1. – 1990. május 23.

1989. december 1.

A november 20–24. között megtartott XIV. Pártkongresszust követően, december 21-ig a *Szatmári Hírlap* minden számában egy kijelölt gyári munkás fejt ki véleményét/elismerését az ott hozott határozatokkal kapcsolatban. Ezek a beszámolók töltik ki az újság jelentős részét. (A hatékony anyagfelhasználás nyomán: Mind jövedelmezőbb gazdasági tevékenység. *Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 1.)

1989. december 1.

A szatmárnémeti (satu mare-i) Ifjúsági és Turisztikai Iroda vonatkirándulást hirdetett 14–30 éves fiataloknak Moszkva–Taskent–Buhara–Szamarkand–Urgencs megtekintésére február 12. és március 1. közötti időszakra. A kirándulás összköltsége 6400 lej. A fordulatot követően ugyanez az iroda az első kirándulást már Magyarországra szervezte: autóbuszos kirándulást hirdettek Nyíregyházára, Debrecenbe és Budapestre. (Kirándulás csak fiataloknak. *Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 1.; Kirándulások Magyarországra. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 30.)

1989. december 1.

A december 1-jei egyesülési megemlékezések keretében a Megyei Könyvtárban ismertették Milton Lehler *Ardeal pământ românesc* című kötetét. A kötetet Bujor Dulgău, a levéltár munkatársa méltatta, ezt követően filmet vetítettek „a román nép évszázados múltjáról.” (Az egyesülés évfordulóján. *Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 5.)

1989. december 8.

Plenáris ülést tartott a Megyei Nőbizottság, ahol kifejtették a XIV. Pártkongresszus határozatainak történelmi jelentőségét, és határtalan örömeiket fejezték ki, hogy ismét „Nicolae Ceaușescu, népünk legszeretettebb fiát, a modern Románia zseniális megalapítóját”

választották pártfőtitkárnak. (A megyei nőbizottság plenáris ülése. *Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 9.)

1989. december 11.

A Megyei Néptanács Végrehajtó Bizottságának határozata értelmében december 22-re összehívták a megyei néptanács 18. rendes ülészakát. A megyei néptanács elnöke Maria Bradea, titkár Vasile Netila. (Megyei néptanács végrehajtó bizottságának határozata. *Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 12.)

1989. december 12.

A néptanácsok szervezésére és működésére vonatkozó törvénynek megfelelően, december 13–15 között „honpolgári gyűléseket” tartottak a város lakónegyedeiben. A kiírás szerint a gyűléseken ismertették a municípium néptanácsának éves tevékenységét és megvitatták az 1990-es év gazdasági, társadalmi és fejlesztési tevékenységének tervezetét. (Honpolgári gyűlések. *Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 12.)

1989. december 21.

Az újság címlapon számol be a Bukarestben lezajlott népgyűlésről. A cikk szerint több tízezer munkás vett részt a „haza szocialista jelene és jövője iránti messzemenő felelősség jegyében lezajlott népgyűlésen.” A beszámoló szerint a gyűlésen felszólalt Nicolae Ceaușescu is, akinek beszédét folyamatosan megszakította a taps és a hurrázás. (Grandiózus népgyűlés a fővárosban. *Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 22.)

1989. december 21.

A párt központi bizottságának helyi tagjai az adminisztratív palotában (ami egyben a megyei néptanács épülete is volt) folyamatosan üléseztek, illetve telefonkapcsolatban voltak Bukaresttel. Ekkor már kirendelték a palota védelmére a Nemzeti Gárdát és a rendőrséget is. Maria Bradea, a párt Szatmár megyei KB első titkárának későbbi nyilatkozata szerint nem voltak pontos információik a temesvári eseményekről. (Cine se scuză, se acuză (sau minciuni, pe care nu le cred nici țincii). *Gazeta de Nord-Vest*. 1990. febr. 7.)

1989. december 21.

A temesvári és bukaresti események kapcsán a város összes ipari és mezőgazdasági egységében nagygyűlést tartottak, ahol „ünnepélyes fogadalmat tettek a párt és állam politikájának tántoríthatatlan érvényre juttatásáért”, ugyanakkor elítélték a temesvári eseményeket, amiket „huligán és vandál” akciónak nyilvánítottak. Későbbi újságcikkekből kiderül, hogy egyesek megtagadták a temesvári események elítélését, pl. Czintos József színész és Parászka Miklós rendező. A Constructorul Kisipari Vállalatnál Ludescher László munkást kérték fel az esemény elítélésére, ő azonban a vérontás elkerülésének fontosságát hangsúlyozta, holott a hivatalos nyilatkozatban nem volt szó erről. Emiatt megfenyegették, de az események későbbi alakulása miatt nem származott hátránya kijelentéséből. (Megyénk dogozói, szoros egységben a párt és főtitkára körül, határozottan elítélik Románia integritása, függetlensége és szuverenitása ellen irányuló próbálkozásokat. *Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 22.; Hitele a szónak, Elítélte a vérontást. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 10.)

A délelőtti órákban megtartott gyűlésen Ceauseşcu javasolta Bradeanak, hogy a rend fenntartása érdekében kérjen katonai segítséget a dési egységtől. Bradea visszautasította ezt és nem volt hajlandó vonatot küldeni az egység ideszállítására. Ugyanezen a tanácskozáson azt is elhatározták, hogy még az itt állomásozó katonai egységeket sem vezénylik ki a kaszárnyából. (Cine se scuză, se acuză (sau minciuni, pe care nu le cred nici ũncii). *Gazeta de Nord-Vest*. 1990. febr. 7.)

A nap folyamán a televízióból és rádióból hallott hírek hatására tüntetésre került sor a város új főterén, a közigazgatási palota előtt. Megszólaltak a harangok és a gyárak kürtjei, a megye addigi vezetői elhagyták az épületet. A spontán megmozdulások nyomán a hadsereg a megyében is a nép oldalára állt. A megyei tanács székházának is helyt adó épület védelmére kirendelt Hazafias Gárda tagjai a demonstrálók megjelenésére lementek a tömeg közé, így azok ellenállás nélkül vehették birtokba az épületet. 16:30-kor bejelentették a Nemzeti Megmentési Front Tanácsának megalakulását, aminek elnöke a Hazafias Gárda addigi vezetője, Gheorghe Bilanici lett. Korabeli beszámolók szerint „a tanácsnak az előző rendszerben nem kompromittált katonai parancsnokok, munkások, diákok, értelmiségiek a tagjai.” A Tanács feladata: előkészíteni a demokratikus életre való átmenetet. Ugyanekkor jelentették be a Nemzetmentési Demokratikus Polgári Tanács megalakulását is, ami a Nemzetmentési Demokratikus Front Tanácsa nevében átvette a hatalmat. A kiadott közlemény szerint: „Szatmár megye Nemzetmentési Demokratikus Polgári Tanácsa, mely valamennyi társadalmi kategória, a megye területén élő valamennyi nemzetiség képviselőiből

alakult meg, a szabad kormány, a nép igazi reprezentánsa megalakulásáig, a lakosság közvetlen támogatásával ideiglenesen magára vállalta a nyugalom, a harmónia és a humanizmus légkörének megőrzését, és a megye lakosságának jó ellátását.” Mind a Front, mind a Tanács névsorát csak napokkal később közlik. (Az első szabad tüntetés Szatmáron, A szabadság első órái, Megalakult a Nemzetmentési Front Tanácsa, Tegnap megalakult Szatmáron a Nemzetmentési Demokratikus Polgári Tanács, Felhívás Szatmár megye lakosságához. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 23.; Comunicat al Consiliului Județean al Frontului Salvării Naționale. *Cronica Sătmăreană*. 1989. dec. 26.; „Vom trăi fericiți, într-o țară liberă.” Convorbire cu domnul colonel Gheorghe Bilanici, președintele Consiliului Județean al Frontului Salvării Naționale. *Gazeta de Nord-Vest*. 1990. jan. 4.)

Az újság közli Papp László nagyvárad református püspök nyílt levelét, amiben elítéli Tőkés László magatartását, miszerint nem hajtotta végre az egyházi határozatot és nem hagyta el Temesvárt, hogy kijelölt helyén, a szilágysági Menyőben folytassa lelkipásztori tevékenységét. A püspök szerint Tőkés „külföldi, főleg magyarországi románellenes körök biztatására kezdett akcióba, aminek most áldozata lett.” (Az oradeai Református Egyházkerület részéről. *Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 22.)

Beindult a város első széntüzelésű hőközpontja, a Carpați II-nek nevezett lakónegyeden. A 6 kazán egyenként 1000 kg szenet fogyaszt óránként, aminek fele salakként marad vissza. A visszamaradt égéstermék a betonelemgyártásban kívánják felhasználni. (Hírek, események. *Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 22.)

1989. december 22.

December 22-én, a közigazgatási palota elfoglalása után azonnal megalakult a Nemzeti Megmentési Front Szatmár Megyei Tanácsa, a tömeggel a gyűlés ideje alatt közzölték a tagok neveit is, az újságban azonban csak december 27-én jelent meg a névsor. A tanács vezetői: Gheorghe Bilanici ezredes, elnök, Horia Adrian Ungur alelnök, Victor Opriș lelkész, alelnök. Munkaterületek szerinti vezetők: Florin Șaitiș ipar, Valer Șuteu mezőgazdaság, Antal István kereskedelem, Călin Piperea pénz- és jogügy, Gheorghe Tomșa szisztematizálás, néptanácsi munkák, Radu Ulmeanu sajtó, művelődés, tanügy, egyház, ifjúság és sport, Aurelia Mîndruț egészségügy, Ioan Orban Brîndușan őrnagy, honvédelem. Ugyanezen a napon közzölték a Nemzeti Megmentési Front Megyei Tanácsa alá tartozó bizottságok megválasztásának módozatát. A megye összes vállalatának részlegei egy küldöttet választanak a munkások

közül, az így megválasztottak alkotják az adott üzem bizottságát. A termelés érdekében a bizottság együttműködik a részleg szakembereivel, ellenőrzik az igazgató munkáját, aki a bizottság útmutatása szerint végzi a munkáját. (A Nemzeti Megmentési Front Megyei Tanácsának közleménye, A Nemzeti Megmentési Front Megyei Tanácsa részéről. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 27.)

1989. december 23.

A *Szatmári Hírlap Szabad Szatmári Hírlap* néven jelenik meg. A szerkesztőség létszáma csökken, de a régi újságírókból tevődik össze. Az első lap „Éljen szabad, független hazánk: Románia” fejléccel jelenik meg. A vezércikk az előző nap eseményeire reflektálva kiemeli, hogy egy új fejezet kezdődött Románia történelmében, ami bebizonyította „az igaz románok, magyarok, németek és még sok más nemzetiség egységét és akaratát.” Hangsúlyozza, hogy nincs helye atrocitásoknak és fosztogatásoknak, nem szabad abbahagyni a termelő munkát, mindenki végezze feladatát. Ugyanakkor kiemeli, hogy először jelenik meg olyan lapszám, amit nem megrendelésre írtak, függetlenül szerkesztették, de improvizálva. Kéri, hogy továbbra is bízzanak bennük az olvasók és igyekeznek majd mindent jóvátenni. Mindezek ellenére a lapszámban még beszámolót közölnek a termelőségvetkezetekben végzett munkáról, illetve az előző nap lezajlott „téli népszokásokról.” (Szatmár megye szabad polgárai, Önerőből, a jövedelmezőség útján, Téli népszokások seregszemléje. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 23.)

Délelőtt ismét nagygyűlés volt a közigazgatási palota előtt, ahol a Nemzetmentési Demokratikus Polgári Tanács tagjai szóltak a tömeghez. Magyar részről Antal István és Czintos József szólalt fel. Antal István 7 pontban ismertette a Szatmár megyei magyar dolgozók követeléseit: egyenlő jogokat valamennyi nemzetiségnek; jogot az anyanyelvi oktatásra minden szinten; jogot az anyanyelvű kultúra szabad gyakorlására; a szatmári magyar líceum újjáélesztését; anyanyelvi intézményeket; szabad nyelvhasználatot az intézményekben; helységek neveinek magyar használatát; önálló nemzetiségi képviselői szervezet, szabad vallásgyakorlást; Czintos József az itthon maradottak nevében ismertette saját követeléseit: anyanyelv használata a hivatalokban; elegendő magyar nyelvű osztály indítása; magyar felvételi az egyetemekre; helységnevek magyar használata a sajtóban; szabad kapcsolattartás Magyarországgal; határok megnyitása; nemzetiségi intézmények zavartalan működése; országos nemzetiségi érdekképviselői szervezet létrehozása. További munkára, illetve a

Nemzeti Megmentési Front programjának maradéktalan támogatására szólították fel a tömeget. A gyűlés végén Antal István mint a Nemzeti Megmentési Front Megyei Tanácsa ellátási és mezőgazdasági albizottságának tagja bejelentette, hogy a közellátás biztosítása érdekében a tanács úgy döntött, hogy leállítanak minden exportot s a termelést a lakosság igényeinek kielégítésére fordítják. A népgyűlés 12 órai befejezése után minden felekezeti templomban gyászmisét tartottak az áldozatokért. Ugyanezen a napon megérkeznek az első segélyszállítmányok a városba Magyarországról és az NSZK-ból. Elsősorban gyógyszert és kötszert hoznak a kórház számára. A külföldi segélyszállítmányok ettől kezdve folyamatossá válnak. (Istentisztelet a mártírok elméjére, Figyeljünk a hangosbemondóra. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 24.; Honpolgárok, magyarok és román testvérek!, Testvérek, szatmári polgárok. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 25.)

A *Szabad Szatmári Hírlap* vezércikkben fejtegeti a demokrácia kivívásának jelentőségét. A múlt hibáit elismerve további munkára és erőfeszítésre szólít fel mindenkit. Több újságolvasó is panasz tárgyává teszi, hogy az újság december 22-i számában leköszölte Papp László váradi püspök Tőkés Lászlót elmarasztaló cikkét. Az újság szerkesztősége elhatárolódik attól a közleménytől, mentségül hozva fel, hogy az Agerpress hírügynökség nekik is kötelezővé tette annak leközlését. Az országban és a városban történő fontos események ellenére az újság divat rovatában féloldalas cikket közölnek a kötött szoknya elkészítési módjairól. (Munkával a demokráciáért, Olvasói véleménynyilvánítás, Divat: kötött szoknya. *Szatmári Magyar Hírlap*. 1989. dec. 24.)

1989. december 24.

A Nemzeti Megmentési Front Megyei Tanácsa felhívásban fordult a megye lakosságához, kérve, hogy ne higgyenek az álhíreknek, amelyek szerint „ellenség furakodott a védelem vonalai közé,” akik megmérgezik az ivóvízhálózatot. Közlésük szerint a megye területén nyugalom van, a Tanács ura a helyzetnek. Ugyanekkor jelentette be a Tanács az Emberiesség számlájának létrehozását, aminek célja a forradalomban veszteséget szenvedett családok megsegítése. A számlára pénzadományokat várnak a lakosságtól. Az első adományt a Kisipari Termelőségvetkezet Megyei Tanácsa helyezte el 1 millió lej értékben. (A Nemzeti Megmentési Front Megyei Tanácsa tudatja, Az emberiesség számlája. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 25.)

1989. december 24.

Ezen a napon jelentik be egy magyar érdekvédelmi szervezet megalakítását. Saját bevallásuk szerint a nemzeti sajátosságok és az anyanyelv ápolása érdekében szükségesnek tartják saját szervezet létrehozását, amitől megfosztotta őket a Ceaușescu-rezsim. A diktatúra alatt létrehozott Magyar Nemzetiségű Romániai Dolgozók Tanácsa nem tudta képviselni a magyarság érdekeit. A Nemzeti Megmentési Front Országos Tanácsának programja a nemzetiségi jogok csorbítatlan megvalósulását ígéri, amihez azonban saját szervezet létrehozására van szükség. Ezért döntöttek a Magyar Demokratikus Tanács megalakítása mellett, amihez a szatmári magyarságnak is csatlakozni kell. A hivatalos alakuló ülés december 26-án lesz a színházban. Másnap a hivatalos felhívásban már a Romániai Magyar Demokratikus Szövetség Szatmár Megyei Tanácsának megalakulásáról beszélnek. (Felhívás Szatmár megye magyar nemzetiségű lakosságához. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 25.,; Felhívás. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 26.)

1989. december 25.

A városi társadalom legkülönbözőbb rétegei érzik úgy, hogy tollat kell ragadniuk, s túlradó levelekben osszák meg gondolataikat, örömeiket a nagyközönséggel a szabadságról, összefogásról és a demokrácia megteremtésének fontosságáról. Az egyik első levelek között van Kádas József, az újságnál dolgozó nyomdász levele, aki bocsánatot kér, amiért az ő „elvetélt generációja annak idején, 20 évvel ezelőtt, nem akadályozta meg a családi diktatúra kialakulását.” (Az olvasó szava: Támogatjuk a Nemzeti Megmentési Front Tanácsát, A nagy dolgok mindig egyszerűek. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 26.)

1989. december 25.

A város új főterén szabadtéri koncertet adott az akkor közkedvelt Casino együttes. A koncert azért keltette fel az újság figyelmét, mert a megszokottól eltérően karácsonyi dalokat játszottak, amire nem volt példa a városban 40 éve. (Karácsonyi dalok. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 26.)

1989. december 26.

A színházban megtartott gyűlésen mondták ki a Románia Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) Szatmár Megyei Szervezetének a megalakulását. Az ülésen több százan vettek

részt, sokan csak hangosbemondóról tudták követni a bent zajló eseményeket. A nyitó beszédet Parászka Miklós rendező tartotta. Az alakuló ülésen felszólalt még Bura László tanár, Gerényi Zoltán jogász, Nagy Nándor munkás, Tóth László tanár, valamint Vasile Săvinescu, a Nemzeti Megmentési Front (NMF) küldötte. A zárónyilatkozatot Ács Alajos színész olvasta fel, amit nagy lelkesedéssel fogadtak el. A *Zárónyilatkozat* szerint életüket továbbra is a szabad és demokratikus Románia keretein belül képzelik el, mindent elkövetve a román–magyar barátság megteremtése érdekében. Visszautasítanak mindenféle sovinizta, nacionalista és irredenta megnyilvánulást, érkezzon az bárki részéről is. Továbbra is részt kívánnak venni az ország újjáépítésében, valamint az erre hivatott testületekben. A forradalom vívmányainak megvédése érdekében követik az NMF utasításait. A megyei szervezet követelése: a magyar nyelv szabad használata a közigazgatás, törvénykezés, gazdasági élet minden területén; kétnyelvű feliratok és helységnévtáblák, mindenhol, ahol magyarok is élnek; számarányuknak megfelelő képviselet az állami és vállalati adminisztrációban; anyanyelvi oktatás minden szinten, önálló magyar nyelvű tanítási intézmények, ahol a diákok létszáma megköveteli; önálló művelődési központ felállítása, ami egyben az RMDSZ székháza is lenne; beleszólás a sajtó és anyanyelvi oktatás kérdéseibe; közvetlen kapcsolat Magyarországgal; szabad utazás minden korlátozás nélkül, amihez világtűvel kibocsátását kéri a helsinki záróokmányban foglalt további emberi joggal együtt. A megyei szervezetet az országos szervezet szerves részének tekintik és elfogadják annak programját. A gyűlés végén megválasztották a szervezet ideiglenes intéző bizottságát is. December 27-én közölték az újságban az RMDSZ Intéző Bizottságának bukaresti megalakulását is. (Tegnap megalakult a Romániai Magyar Demokrata Szövetség Szatmár Megyei szervezete, A Romániai Magyar Demokrata Szövetség Szatmár megyei szervezete. Zárónyilatkozat, Bukarestben megalakult a Romániai Magyar Demokrata Szövetség Ideiglenes Intéző Bizottsága, a hazai magyar kisebbség érdekvédelmi és képviseleti szervezete. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 27.; Constituirea organizației județene a Uniunii Democratice Maghiare din România. *Cronica Sătmăreană*. 1989. dec. 27.)

Az első hónapok egyik legnagyobb terjedelemben tárgyalt témája a Nemzeti Megmentési Front Tanácsának valamint az alárendeltségébe tartozó bizottságok összetételének, illetve megválasztásának a módja. A meghirdetett elv szerint minden gyárnak és termelő egységnek tagokat kell delegálnia a tanácsba, akiket a munkások megkérdezésével, szavazás útján kell megválasztani. A szavazásokat folyamatos botrányok kísérték, mivel a munkásokat vagy nem

kérdezték meg, vagy befolyásolták őket és az addigi vezető tisztségben lévők kerültek be a tanácsba. A szavazások végeredményét kifogásoló első cikk ezen a napon jelenik meg a *Szabad Szatmári Hírlapban*. (Gondolatok a Nemzeti Megmentési Front Nagykárolyi Városi Tanácsának megalakulása kapcsán. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 26.)

1989. december 27.

A román nyelvű helyi sajtó e napi közleménye szerint, a központi NMF elrendeli, hogy minden megyében állítsanak fel rögtönítélő bíróságokat, amelyek határozatait azonnal végre kell hajtani arra való tekintettel, hogy Ceaușescu kivégzése után is folytatódnak a terrorista cselekmények. Azok a terrorista egyének, akik december 28-án, 17 óráig nem adják meg magukat s nem adják le fegyvereiket, ezen bíróság által lesznek elítélve. (Comunicat. *Cronica Sătmăreană*. 1989. dec. 27.)

1989. december 27.

A napokban alakult meg a megyei katonai parancsnokság a milícia, állambiztonság, igazságügy, ügyészség és tűzoltóság vezetőiből, az ezen szerveknél lévő dokumentumokat biztonságba helyezték, további sorsukról azonban nem adtak információt. Közlésük szerint a forradalom kezdete óta a városban egyetlen véletlenszerű lövés dördült el. (Szatmár megye honpolgárai! *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 27.)

1989. december 27.

Megalakul a Magyar Demokrata Ifjak Szövetsége (MADISZ) Szatmár megyei szervezete, mint a megye magyar ifjúságának érdekvédelmi és képviselői szerve. A szervezet indulásakor tett nyilatkozatában tiltakozását fejezte ki a régi rendszer előre gyártott szövegei ellen, mivel azok eltorzították a társadalmat, ugyanakkor mindenkit óvott a személyes bosszútól. Célul tűzte ki a „város felrázását,” hogy az ifjúság már ne tanulja el szüleitől a város korrump törvényeit, valamint hangsúlyozta a román ifjúsággal való együttműködés keresését. Kéri az ifjúságot, ne hagyja el a várost, s velük együtt készüljenek az „európaiságra.” Ugyanakkor magukévá teszik a megyei RMDSZ *Zárónyilatkozatát* is, de célkitűzéseik általában radikálisabbak. A szervezet jövőbeni tervei között szerepel az RMDSZ-szel való együttműködés, de nem ismerik el felettes szervnek. Albizottságokat hoztak létre, akiknek a tagjai a következők: ipari albizottság: Számolovits Tibor, Firnága

László, Mihók István, Dobai Béla; mezőgazdasági albizottság: Vajnai Zsolt; gazdasági albizottság: Béres Zsolt; kulturális albizottság: Nagy István, Miskolczi Endre; egyházi albizottság: Szatmári Ferenc, Schönberger Jenő; sport és turisztikai albizottság: Nagy Nándor; egészségügyi albizottság: Bíró Attila; tanügyi albizottság: Lőrinczy Réka, Zayzon Réka, Daray Attila; sajtó albizottság: Sólyom Noémi, Berecz Ágota; szervezési albizottság: Pop Csaba, Szász Attila. (Megalakult a Madisz Szatmári szervezete. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 29.)

1989. december 27.

Az RMDSZ megkezdi a tagtoborzást. A megyei szervezet intézőbizottsága felhívást tesz közzé, amiben kéri, hogy aki csatlakozni akar a szervezethez, egy levelezőlapot küldjön el a címükre, amin tüntesse fel a születési évét, foglalkozását és munkahelyét. (A Romániai Magyar Demokrata Szövetség megyei intézőbizottságának felhívása. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 28.)

1989. december 27.

Gyűlést tartanak a több ezer munkást foglalkoztató Unió Vagongyárban. A gyűlés célja a gyár küldötteinek megválasztása az NMF testületébe. A gyűlést úgy időzítették, hogy azon csak az épp bent lévő műszak munkásai vehettek részt. Több kényes téma is felmerült a gyűlésen, mint a temesvári események elítélése december 21-én, a jelenlegi vezetők esetleges leváltása, illetve az „elvtárs” szó használata. A gyár vezetőinek befolyásolási kísérletei ellenére sikerült elérni, hogy a küldöttekről való szavazást halasszák el. (Rendhagyó gyűlés az Unióban. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 28.)

1989. december 27.

Öt teherautónyi élelmiszersegély érkezett a városba Beregszászról. A város és járás adományát a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség küldöttsége adta át. (Kezet fogtunk a Beregszásziakkal. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 31.)

1989. december 28.

December 22. után ugrásszerűen megnő az újságok példányszáma. A növekedés főleg a *Szabad Szatmári Hírlap*ot és a *Cronica Sătmăreană*-t érinti, aminek következtében mindkét

szerkesztőség papírhiánnyal küzd. A két szerkesztőség a Nyíregyházán megjelenő *Kelet Magyarországhoz* fordult, akik egy teherautónyi újságpapírt juttattak el a városba. (Köszönjük. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 29.)

1989. december 28.

Egy olvasói levél kapcsán – amiben reményét fejezi ki a szerző, hogy a Nemzeti Megmentési Front Szatmár megyei közleménye szellemében újjászületik a magyar líceum – fényképet közöl az újság az akkori 5. számú ipari líceumról, aminek a falára felfestették a „Magyar Líceum” feliratot. (Az olvasó szava: Emlékezzünk iskolánkra. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 29.)

1989. december 28.

E napon visszarendelik a Hazafias Gárda egységeit, akik eddig a fontos épületeket védték a városban. Ezzel megszűnik a katonai jelenlét az utcákon. (De la Consiliul Județean al Frontului Salvării Naționale. *Cronica Sătmăreană*. 1989. dec. 29.)

1989. december 29.

E napon jelent meg az újságokban az NMF működését szabályozó rendelet. Eszerint az NMF az államhatalom legfőbb szerve, aminek tanácsait helyi szinten (megye, municípium, város, község) is meg kell alakítani. A tanács felel a gazdaság, kereskedelem, egészségvédelem, oktatás, kultúra irányításáért, a városrendezésért, a javak védelméért, illetve a közrend megőrzéséért. A megyei tanácsoknak 35–51 fő, a municípiumi tanácsnak 15–27 fő, a városi tanácsnak 11–15 fő, a községi tanácsnak 9–15 fő lehetett a tagja. Minden megyében, illetve a városban a helyi NMF kezdettől elfogadta a bukaresti NMF-t mint vezető szervezet s ezáltal Ion Iliescu és a körülötte lévő emberek utasításait. (Törvényerejű rendelet a Nemzeti Megmentési Front Tanácsának és Nemzeti Megmentési Front területi tanácsinak a létrehozásairól, megszervezéséről és működéséről. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 29.)

1989. december 29.

Ellentmondó vélemények jelennek meg a *Szabad Szatmári Hírlap* színvonaláról. A két nappal korábban megalakult MADISZ sajtó albizottságának tagja, Sólyom Noémi bírálja a lapot, szerinte a névváltoztatáson kívül semmi más nem történt, kifogásolja, hogy név nélkül

jelentek meg az első lapszámok cikkei, illetve továbbra is a termelészövetkezetekről, illetve szabásmintákról cikkeztek. Reményét fejezi ki, hogy a szerkesztőség a továbbiakban a tartalomra fog összpontosítani. Arday László nagykárolyi római katolikus lelkész ezzel szemben gratulál a laphoz, s leírja, hogy naponta nagy örömmel olvassa azt végig. Ugyanakkor szeretne cikket olvasni volt kommunista tisztségviselőkről, illetve a lehallgató készülékek sorsáról. Kéri, hogy ne csak a román, hanem a magyar televízió műsorát is közölje le az újság (január 4-től kezdődően ez a kívánság teljesül). Valószínűleg eme olvasói levelek hatására a rovatszerkesztő, Lapka Tibor újságíró is cikket közöl, amiben elismeri, hogy a cikkek színvonala nem felel meg az elvárásoknak. Ugyanakkor beszámol a decemberi fordulat előtti praktikákról, amikor hasonló rovatot szerkesztve úgy oldották meg azt, hogy ne jelenjen meg egy-egy kritikus olvasói levél, hogy ő személyesen kereste fel a levélírókat s megoldotta annak személyes problémáját, vagy élelmiszersomagot vitt neki. Bevallása szerint ezt azért tette, hogy senkinek ne essen bántódása. (Tisztelni kívánt szerkesztőség, Tisztelt szerkesztőség, Olvasóink fóruma helyett. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 30.)

1989. december 29.

A *Szabad Szatmári Hírlap* beszámol 4-es számú általános iskolában megejtett NMF-delegáltak megválasztásáról. Az első, sikertelen szavazás után e napon megismétlik azt Maria Cristea tanfelügyelő jelenlétében. A szavazás eredményeként 5 román és 4 magyar tanárt delegáltak a tanácsba. (Valóban választottunk. *Friss Újság*. 1990. jan. 4.)

1989. december 29.

Megalakul a városban az első román párt, a Nemzeti Parasztpárt. Az alakulat visszakérte a Republicii 24. szám alatti épületet, ami egykor Titu Damiané, a párt két világháború közötti helyi vezetőjéé volt. Megválasztották a párt ideiglenes tanácsácsát is, ennek tagjai: Gavril Moldovan ügyvéd, Valrer Mos jogász, Ioan Pușcașu közgazdász, Horia Ciortin orvos, Emilian Penga jogász. (A reînviat Partidul Național Țărănesc. *Cronica Sătmăreană*. 1989. dec. 29.)

1989. december 30.

Az NMF megyei szervezete csak a helyi RMDSZ megalakulása után fogadott magyart is tagjai közé. E napon alelnöknek választották Formanek Ferencet, illetve a tanács tagjai közé bekerült 10 magyar is. Ugyanekkor hozták létre a tanács kisebbségi albizottságát, ami a

közigazgatási palotában kapott irodát. Átmeneti jelleggel ez működött az RMDSZ és MADISZ székházaként is. A bizottság közleményt adott ki, ami szerint várják a lakosság beadványait, amit bármilyen nyelven eljuttathatnak hozzájuk. (Méltányos képviseletünkért. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 31.)

1989. december 31.

A színház és a filharmónia közös műsort tartott a színházban a forradalom áldozatainak emlékére. (A mártírok emlékére. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 30.)

A *Szabad Szatmári Hírlap* közlése szerint a december 24-én létrehozott, a forradalom áldozatainak megsegítését célzó Szabadság 1989 számlára megyei viszonylatban 16 122 299 lej gyűlt össze az év végéig. (A Szabadság 1989 számlája. *Szabad Szatmári Hírlap*. 1989. dec. 31.)

1990. január eleje

Érzékelhető javulás áll be a közellátásban. A lakásokban egész nap van villany, fűtés és meleg víz, az alapélelmiszereket korlátozás nélkül lehet vásárolni. A városba folyamatosan érkeznek külföldről a gyógyszerküldemények, aminek nagy részét továbbküldik a forradalom által súlyosabban érintet városokba, de így is megjelentek a gyógyszertárakban a recept nélkül kiváltható gyógyszerek. A segélyszállítmányokhoz kapcsolódóan több olvasó is panaszolja, hogy azok egy részét az érintettek saját szükségleteikre használják föl. Főleg az élelmiszer és gyógyszer szállítmányokat érinti ez a jelenség. (Mindennapi örömök, Tájékoztató, Nyerészkedünk ma. *Friss Újság*. 1990. jan. 4.)

1990. január 3.

Új címmel, *Friss Újság*ként jelenik meg a lap, fejlécként a „Hass, alkoss, gyarapíts, s a haza fényre derül” idézettel, saját megjelölésük szerint Szatmár megyei demokratikus napilapként. A szerkesztőség nagy része megegyezik az előzővel, nagyobb változást az új főszerkesztő, Veress István megjelenése hozott. A lap tartalmában és szellemiségében ettől a naptól következik be radikálisabb változás. A főszerkesztő által megírt vezércikk szerint a Ceaușescu-diktatúra teljesen szétzilálta a társadalmat. Célul tűzik ki a demokratikus társadalom felépítését, aminek szolgálatába kívánják állítani a lapot is: „E munka szolgálatába kívánjuk, mi újságírók is állítani erőnket. Új szabad és demokratikus lapot indítunk, mert úgy

véljük a Szatmári Hírlap a volt diktátor beszédeivel, az őt ajnározó cikkekkel végleg lejáratta magát az olvasó előtt.” Január 7-étől ismét megváltozik az újság megnevezése *Friss Újságról Szatmári Friss Újságra*. Sem a szerkesztőségben, sem a lap tartalmában ez nem jelent változást. (Köszöntjük az olvasókat. *Friss Újság*. 1990. jan. 3.)

1990. január 3.

Felhívást tesz közé az RMDSZ nevében Muzsnay Árpád, a szervezet sajtófelelőse, amiben aggodalmát fejezi ki és visszarendeződéstől tart, amiért még nem történt semmilyen előrelépés a kisebbségi kérdés megoldását illetően. Elsősorban az NMF-ben való magyar képviselő hiányát említi meg: a Szatmár megyei tanács vezetőségében egyetlen magyar sincs, s az albizottságok közül is csak egyet vezet magyar. Egyetlen eredmény, hogy az RMDSZ javaslatára sikerült kooptálni egy alelnököt az NMF Megyei Tanács alelnöki székébe (Formanek Ferencről van szó). Ennek ellenére Formanek tudta nélkül alakult meg ezekben a napokban a Szatmárnémeti Városi Tanács. Az arányos képviselő elvére hivatkozva kéri, hogy amennyiben a megyei elnök román, legalább egyik alelnök legyen magyar, Tasnád és Nagykároly esetében pedig az elnöki tisztséget töltsse be magyar. Ugyancsak kéri, hogy az NMF a tanáccsal együtt hozza meg határozatait s azt tegyék nyilvánossá. (Nyíltan és nyilvánosan. *Friss Újság*. 1990. jan. 3.)

1990. január 4.

Tagtoborzásba kezd a nemrég megalakult MADISZ is. Felhívást tesznek közzé, amiben – bár egyetértenek az RMDSZ *Zárónyilatkozatával* – kéri, hogy a fiatalok ehhez a szervezethez csatlakozzanak. (Szatmári Magyar Ifjak. *Friss Újság*. 1990. jan. 4.)

Felhívás jelent meg a szatmári magyar ajkú görög katolikus papság és hívek nevében. Ebben, csatlakozva a román görög katolikusokhoz, kéri a görög katolikus egyház beolvasztását kimondó 338/1948. számú dekrétum érvénytelenítését. Kéri templomaik visszaadását, illetve, hogy az ott működő ortodox papok ne akadályozzák a görög katolikus papok működését. Ugyanakkor köszönetet mondanak a római katolikus papoknak, amiért ellátták lelki gondozásukat a „nehéz időkben” is. (Nyilatkozat. *Friss Újság*. 1990. jan. 4.)

1990. január 5.

Háromszáz német „munkás” jelenlétében alakult meg a város kultúrházában a Romániai Német Demokratikus Szövetség Szatmár Megyei Szervezete. A szervezet javaslatai között szerepelt a német nyelv használata és tanítása az oktatás minden területén, német nemzetiségűek képviselője a helyi szervezetekben és a régi német szokások szabad gyakorlása. A szervezet ideiglenes vezetésével Fuhrmann Wendel katolikus papot bízták meg. A német nemzetiségű személyek létszámának a felmérése érdekében kérik, levélben jelentkezzenek Schupler Tibor római katolikus papnál. (Megalakult a Romániai Német Demokratikus Szövetség Szatmár megyei szervezete. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 7.)

1990. január 5.

Talán az RMDSZ felhívásának hatására is az NMF közleményeit közzé teszik az újságban is. A legújabb rendeletük szerint a lakásviszonyok igazságosabbá tétele érdekében az állami tisztségviselőknek lakásokat kezdtek el kiutalni családtagjaik számával arányosan, míg jelenlegi lakásaik bekerültek az állami lakásalapba. Felkérlik a lakosságot, hogy fogadják el a tisztségviselők jogát az állami lakáshoz, ugyanakkor kérik azok jelentkezését, akik tisztségviselőktől bármilyen visszaélést szenvedtek el, vagy tudnak ilyenekről. (A Nemzeti Megmentési Front megyei tanácsának közleménye. *Friss Újság*. 1990. jan. 5.)

1990. január 6.

Hivatalosan is megalakult az NMF 47 tagú Megyei Tanácsa. A 9 tagú végrehajtó bizottságból 3 magyar, közülük az egyik alelnöki minőségben, a 11 albizottság közül 3-at vezet magyar, köztük a kisebbségügyi bizottságot. A végrehajtó bizottság tagjai: Bilanici Gheorghe ezredes, elnök; Ungur Horia Adrian ügyvéd, alelnök; Formanek Ferenc fizikus, alelnök; Biriş Anamaria vegyész, titkár; Manea Nicolae közgazdász, tag; Filep Ioan mérnök, tag; Nagy Gyula tanár, tag; Panea Alexandru fémgorgácsoló, tag; Kibédi Katalin ügyész, tag. A megyei tanács keretén belül működő albizottságok és elnökeik: ipari újjáépítési és fejlesztési bizottság, Iliescu Ioan Mircea mérnök; mezőgazdasági újjáépítési és fejlesztési bizottság, Filep Ioan mérnök; pénz és bankügyi bizottság, Manea Nicolae közgazdász; kereskedelmi és szövetkezetügyi bizottság, Antal István mérnök; egészségügyi bizottság, Dragoş Dorina orvos; helyi államigazgatási a közönséggel való kapcsolattartás és a területrendezés bizottsága, Chiriac Florin mérnök; ifjúsági bizottság, Costea Cornel géplakatos; jogügyi és speciális szervek bizottsága, Kibédi Katalin ügyész; művelődésügyi, tanügyi és tudományügyi

bizottság, Radu Ulmeanu tanár; környezetügyi és ökológiai bizottság, Şuteu Valer mérnök; kisebbségügyi bizottság, Gerényi Zoltán. (A Nemzeti Megmentési Front Megyei Tanácsának határozatai. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 7.)

1990. január 7.

A *Gazeta de Nord-Vest* újságban közzétett közlemény szerint az NMF elismeri a kisebbségek egyenlő jogait, alapul az 1918-ban elfogadott gyulafehérvári pontokat tekinti. (Declarația Frontului Salvării Naționale cu privire la drepturile minorităților naționale din România. *Gazeta de Nord-Vest*. 1990. jan. 7.)

1990. január 8.

E napon jelentette be a *Szatmári Friss Újság* a tasnádi NMF megalakulását. Elnöke Petraş Ioan kereskedelmi dolgozó, alelnökei Katona Péter technikus és Antal Romeo munkás, titkára Csizék Tibor tanár lett. Ugyanekkor választották meg az államigazgatás helyi szerveit is: polgármester Micu Horea mérnök, titkár Lomblera Valer lett. A cikk írója kifogásolja, hogy az NMF elnöke vagy a polgármester miért nem magyar, hiszen a város lakosságának kb. 50%-a magyar, illetve miért nem beszél minden tag mindkét nyelvet? (Tasnád város vezető szervei. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 13.)

1990. január 9.

Kibővített gyűlést tartott a megyei RMDSZ ideiglenes intéző bizottsága. A szervezet egyik legfőbb célkitűzése, hogy kulturális és tanügyi téren önállóan dönthessen a magyarság. A cél elérése érdekében a tanügyet megreformáló programot állítottak össze. Ebben kéri, hogy a szatmári 5. számú Ipari Líceum alakuljon Magyar Líceummá Kölcsey Ferenc név alatt, az eddigiekhez képest több magyar osztályt indítsanak az iskolákban, s ahol lehetőség van, már a második félévtől kezdve magyar tagozatra járjanak a magyar diákok. A másik cél, hogy képviselőket érjenek el az alulról szerveződő vállalati NMF-bizottságokban. Ezért felkéri a munkásokat, hogy mindenhol kérjék a szavazások megismétlését, amennyiben nincsenek megelégedve annak végeredményével. (Nem többet csak ugyanannyit. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 11.)

1990. január 9.

Gyűlést tartottak a megye magyar nyelvű óvónői. A tanácskozást a tanfelügyelőség hívta össze a tasnádi és nagykárolyi óvónők kezdeményezésére. A gyűlésen felmerült, hogy a szülők kérésére alakuljon olyan helyeken is magyar óvoda, ahol eddig nem volt. A jelenlévő 120 magyar óvónő kimondta a Szatmár Megyei Magyar Óvónők Szövetségének a megalakulását. (Magyar anyanyelvű óvónők tanácskozása. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 10.; Óvónők szövetsége. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 12.)

1990. január 10.

Az NMF Szatmár Megyei Tanácsának határozata értelmében megalakult a Megyei Polgármesteri Hivatal (tulajdonképpen városi tanács) mint állami végrehajtó szerv. Főpolgármesternek Gheoghe Aurelian építészt nevezték ki, alpolgármester Pécsi Ferenc közgazdász, titkár Popdan Aurel jogász lett. A városi tanács tagjai: Morar Tiberiu mérnök, Răfan Teodor mérnök, Podolyák József mérnök, Todosiciuc Ioan közgazdász, Fodor Mihail tanár és Szász Csaba jogász. (Megalakult a megyei polgármesteri hivatal. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 16.)

1990. január 10.

Folyamatosan napirenden tartják a gyárakban zajló, NMF-küldöttek megválasztását célzó gyűlésekről szóló beszámolókat. Heti rendszerességgel jelennek meg olvasói levelek, kifogásolva a választás menetét vagy annak végeredményét. A város legnagyobb gyárában, az Unió Vagongyárban még mindig nem nyugodtak le a kedélyek, a beszámoló szerint a munkások meg vannak félemlítve, nem mernek nyilatkozni. Az időközben lezajlott választáson az NMF tanácsának 100 tagját választották meg, ebből 61 a román, 39 magyar. Titkos szavazást akarnak elérni a munkások, mivel csak így mernek nyíltan szavazni. Ugyanakkor azt is kifogásolják, hogy az NMF vállalati elnökévé azt a Ioan Lavintan mérnököt választották meg, aki december 27-én a sajtó, temesvári eseményeket elítélő nyilatkozatát olvasta fel. (Változások az Unióban? *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 10.)

1990. január 10.

Munkaülést tartott az RMDSZ ideiglenes intézőbizottsága, ahol véglegesítették a vezetőséget és a szakbizottságokat. Elnök: Báthory Zoltán, alelnök: Formanek Ferenc, titkár: Bura László, szóvivő: Parászka Miklós, szaktanácsadó: Kereskényi Sándor. Szakbizottságok: ipar és

gazdaságszervezés, Filip László és András Imre; mezőgazdaság, Rimili István; szolgáltatások, kereskedelem, Fleisz Imre; kultúra, Nagy Gyula; tanügy, Lovas János és Tóth László; egyház, Bura László; egészségügy, Ványi Tibor; természet és környezetvédelem, Székely József; jogügy, Gerényi Zoltán; nő és családvédelem, Geiger Márta és Székely Ilona; ifjúságügy, Dobay Béla; propaganda és sajtó, Muzsnay Árpád; szervezés, Dobosi Ferenc. A lakosság folyamatos tájékoztatása érdekében *Az RMDSZ hírei* címmel újságot létrehozását határozták el. (Az RMDSZ vezetősége és a szakbizottságok irányítói. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 12.)

1990. január 10.

A Szatmári Zsidó Hitközség nyilatkozatot tett közzé, amiben kifogásolják, hogy továbbra is az a Grünfeld Ferenc a hitközség vezetője, akit még 1989 szeptemberében neveztek ki a bukaresti zsidó hitközségi föderáció utasítására. A nyilatkozat szerint Grünfeld Ferenc politikai tisztként tevékenykedett az 1950–1960-as években, majd a szatmári pártbizottság másodtitkára lett. Kifejezetten vallásellenes tevékenységet folytatott, többeket meghurcoltatott és zaklatott, amiért templomba jártak. (Nyilatkozat. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 10.)

1990. január 11.

Magyar és román fiatalok körmenetet rendeztek a forradalomban elesettek emlékére. A menet az új-központból vonult a temetőig. A forradalom idején 7 Szatmár megyei lakos esett el, közülük 4 magyar. (Körmenet az elesett hősök emlékére. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 12.)

1990. január 12.

Gyertyás felvonulást szervezett a magyar és a román ifjúsági szervezet. A MADISZ és a Forumul Democratic al Tinerilor Sătmăreni felhívására mintegy 2000 fiatal gyűlt össze a város új-központjában. Ez volt az első törvényesen bejelentett megmozdulás a szabad gyülekezési törvény kihirdetése óta. A megmozduláson a politikát mellőzve, a forradalom áldozatairól emlékeztek meg. (Gyászoltak a fiatalok. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 14.)

1990. január 15.

Tanácskozást tartottak a református egyház megújulásáról a Lánchos templomban. A tanácskozáson részt vett Tőkés László is, aki a tanácskozás végén rövid istentiszteletet tartott az összegyűlt tömegnek. (Tőkés László Szatmáron. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 16.)

1990. január 16.

Az RMDSZ második országos értekezlete alkalmából interjút közölnek Formanek Ferencsel. Rajta kívül Muzsnay Árpád képviselte a megyei szervezetet. Saját bevallása szerint a szatmári RMDSZ legfontosabb feladatának a székházszerzést, a kétnyelvű feliratok megjelenését és a gazdasági önállóság megszervezését tekinti. (Az RMDSZ második országos értekezlete. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 16.)

1990. január 16.

Érdekes polémia folyik a *Szatmári Friss Újság*ban a telefonok lehallgatásáról, a kérdés azonban eldöntetlen marad. Boros Ernő újságíró beszámolója szerint, egyik ismerőse tanácsára szétszedte telefonját, kivette belőle a lehallgató készüléket és azóta sokkal jobban megy a telefonja. Kéri szakemberek jelentkezését, akik felvilágosítást adhatnak ebben a kérdésben. A megyei posta munkatársa szerint a telefonból kivett kis tárgy egy dióda, ami túlfeszültség ellen védi a beszélő fülét a recsegéstől, ezért arra kérik, hogy tegye vissza mindenki, aki kivette azt. (Telefonkacsa? *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 16, Kacsa volt a telefonkacsa. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 17.)

1990. január 17.

Az NMF Tanácsának ülésén vita bontakozik ki amiatt, mert egyetlen eljárás sem indult volt kommunista vezetők ellen. Kibédi Katalin, az NMF jogi bizottságának vezetője szerint azért, mert nincsenek bizonyítékok ellenük. De várják a lakosság feljelentéseit, aminek nyomán vizsgálatot indíthatnak. (A védelem szava. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 28.)

1990. január 22.

Az NMF Tanácsának legújabb határozata lehetővé tette, hogy ipari líceumokban is induljanak magyar osztályok. A határozat azonban nem megy át a gyakorlatba, emiatt az RMDSZ január 31-én beadványban fordult az NMF-hez, kérve a határozat alkalmazását. (Az RMDSZ közli. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 2.)

1990. január 23.

Ismét ülést tartottak az Unió Vagongyárban az NMF-küldöttek megválasztása érdekében. A beszámoló szerint a decemberi első ülés óta a gyárban nincs nyugalom. A munkások egy része rosszul értelmezte az NMF-tanács feladatát és hatáskörét, nekiláttak a vezetők leváltásának, aminek következtében szinte teljesen leállt a munka. Emiatt több tüntetés is volt a gyárban, a régi és új vezetőség között pedig folyik a korteshadjárat. Az időközben megválasztott NMF-tanács továbbra sem nyerte el a dolgozók tetszését, ezért az új gyűlést amiatt hívták össze, hogy mondják ki a tanács feloszlását, mivel az nem az útmutatásoknak megfelelően alakult meg. A szavazáson 38 tag a tanács feloszlása ellen, 28 mellette szavazott, míg 10 tag tartózkodott, így a tanács nem oszlatta fel magát. Ennek ellenére a tanács vezető tagjai lemondtak tisztségükről. (Az Unióban a NMF tanács még most sem áll küldetése magaslatán. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 25.)

1990. január 24.

Az NMF Tanácsának indoklása szerint, mivel nem történt változás a rendőrség munkastílusában és nem nyerték el továbbra sem az emberek bizalmát, a tanács döntött a rendőrség vezetőinek, Gui Ioan ezredes rendőrparancsnoknak és helyettesének, Vasile Fernea alezredesnek a leváltásáról. Helyükbe Orban Brîndușan Ioan alezredest és Valeriu Bancea ügyvédet neveztek ki. A belügyminisztérium később felülbírálta ezt a döntést, aminek értelmében érvényben maradt a két vezető leváltása, de helyükre Irșic Gavril alezredest és Ciorbă Grigore őrnagyot neveztek ki. (A Nemzeti Megmentési Front Szatmár Megyei Tanácsának 9 sz. határozata. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 28.; Az NMF Szatmár megyei Tanácsának 14. számú határozata. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 8.)

1990. január 22.

Ülést tartott a Szatmári Írók Egyesülete, ahol megválasztották az új elnökséget is. A vezetőségi tanácsba való bekerülés előfeltételül önálló kötet meglétét szabták. Elnöknek Nae Antonescu irodalomtörténészt, alelnöknek Gúzs Imre újságíróvá választották. Bejelentették, hogy a Román Írószövetség támogatásával 20 oldalas (ebből 4 magyarul) irodalmi folyóiratot szeretnének megjelentetni havonta egyszer. (Irodalmi csoportosulások. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 31.)

1990. január 27.

A Polgármesteri Hivatal közleménye szerint a gyerekek tejjelátásának biztosítása érdekében előfizetéses rendszert vezetnek be, aminek lényege, hogy az 1982. január 1. után született gyerekek szüleinek a legközelebbi élelmiszerboltban kell előfizetniük, s a tejet csak az ott kapott kártya ellenében kaphatják meg. Ennek fejében a lakosság tejfogyasztását korlátozni kényszerülnek. (A municípium polgármesteri hivatala közli. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 27.)

1990. január 27.

Cikksorozat indult az egykori megyei pártfőtitkár Maria Bradea (köznyelven Brágya Mari) életéről, és arról, hogy mi történt vele a decemberi esemény óta. Az első cikk szerint az egyik nap megjelent a szerkesztőségben egy bundában és megfenyegette az egyik újságíró, mivel szerinte valótlanosságokat állított róla az egyik cikkében. Eredeti végzettségét tekintve esztergályos volt, majd a politikatudomány doktora lett. Az újság információi szerint 10 munkásnő fizetését kereste meg. Számszerűsítve: havonta 25 000 lej, ebből 11 ezret fizetésként, 10 ezret a Securitate-tól és 4 ezret egyéb juttatásként. Saját bevallása szerint a fizetése 8600 lej volt, amihez 1000 lej hozzájárulást kapott a honvédelmi minisztériumtól. Egy vele készült telefoninterjúban elmondta, hogy december 22. és január 12. között a városban tartózkodott, ekkor – megromlott egészségi állapotára hivatkozva – fiához utazott Temesvárra. (Boszorkányjárás a szerkesztőségbe. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 27.; Mennyit keresett havonta Maria Bradea? *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 30.; Bonyodalmak a Bradea háznál. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 6.)

1990. január 29.

Megbeszélést tartottak a színházban a román és a magyar társulat vezetői. A találkozó eredményeként elhatározták, hogy önálló magyar és román társulatként folytatják majd a munkát. Eddig egy társulat működött két tagozattal. A találkozó másik eredménye, hogy a színházplakátok ettől kezdve két nyelven jelentek meg. A magyar társulat vezetője Parászka Miklós lett, aki az első sikerként számolt be arról, hogy dramaturgot alkalmaztak Kereskényi Sándor személyében. (Két színház egy fedél alatt. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 3.)

1990. január 30.

Az NMF Muncípiumi Tanácsának határozata értelmében megalakult a városi tanács. Polgármesternek Horea Andercot, alpolgármesternek Pécsi Ferencet nevezik ki. A tanács végrehajtó bizottságának tagjai: elnök Golban Petru alezredes, alelnökök Valer Marian ügyész és Simiu Flaviu ügyész, titkár Kovács Antal mérnök, tagok: Zavadovschi Spiridon közgazdász, Sas Cornel közgazdász, Saska István almérnök és Birta Ana munkásnő. Ugyanekkor hozták létre a városi tanács szakbizottságait is: ipari újjáépítési és fejlesztési bizottság, Bumbuc Dumitru mérnök; mezőgazdasági, élelmiszer újjáépítési és fejlesztési bizottság, Maier Vasile mérnök; kereskedelmi, szolgáltatási és kisipari bizottság, Sas Cornel közgazdász; helyi közigazgatási bizottság, Sipa Gheorghe közgazdász; tanügy, művelődés, tudomány és vallásügyi bizottság, Moş Mihai tanító; egészségügyi, szociális és környezetvédelmi bizottság, Simu Flaviu orvos; ifjúsági, sport és turisztika bizottság, Popp Csaba munkás; jogügyi bizottság, Valer Marian ügyész; nemzeti kisebbségügyi bizottság, Székely Ferenc színművész. (Nemzeti Megmentési Front Muncípiumi Tanácsának közleményei. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 30.)

1990. január 30.

Olvasói levelet közölnek az újság hétvégi, irodalmi melléklete kapcsán. Ebben arra kéri a rovat szerkesztőjét, hogy legyen tekintettel az olvasókra, mivel az első melléklet túl magas színvonalú volt s nem értette meg az átlagolvasó. Az összeállításban Gellért Sándor, Visky Ferenc, Ady Endre és Julio Cortázar írásaiból közöltek. (Kihez szól a Vasárnap délután? *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 30.)

1990. január 31.

Pécsi Ferencel, a város alpolgármesterével készült interjúból kiderül, hogy a városban 850 munkahely van, ennek ellenére 1400 munkanélkülit tartanak nyilván, mivel a munkahelyek nem a keresletnek megfelelőek. Egy másik sajátosság, hogy a munkanélküliek döntő többsége nő. Megindult faluról a bevándorlás a városba, amit ő érthetetlennek tart, s ezeknek nem is próbálnak munkahelyet biztosítani. Jövőbeni tervei között szerepel a kisipari és szolgáltató tevékenységek fejlesztése, mivel erre falun is szükség van. („Most rövid a nap huszonnégy órája is.” *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 31.)

1990. január 31.

Megbeszélést tartottak az egykori Magyar Népi Szövetség tagjai. A tanácskozáson részt vehetett bármelyik RMDSZ-tag is. A találkozón felmerült kérdésekről később sem közöltek beszámolót. (Értesítés. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 27.)

1990. január 31.

Kulturális küldöttség utazott a megyéből Nyíregyházára az ottani hatóságokkal való kapcsolatfelvétel céljából. A 14 fős NMF-küldöttséget Formanek Ferenc, az NMF megyei alelnöke és Radu Ulmeanu, az NMF Megyei Tanács művelődési osztályának az elnöke vezette. A látogatás ideje alatt kulturális együttműködésről tárgyaltak, elsősorban a színház és a könyvtár terén. (Kulturális NMF küldöttség járt Magyarországon. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 2.)

1990. január 31.

Az éjszaka folyamán ellopják az új-központból a két ifjúsági szervezet, a MADISZ és a Forumul Democratic al Tinerilor Sătmăreni által közadakozásból elhelyezett, a forradalom áldozatairól megemlékező márványtáblát. A tábla nem kényelvű volt, csak latinul volt rajta az *In memoriam* felirat. A rendőrséget tették felelőssé az esetért, amiért nem lépett fel a magyar feliratok leverése ügyében sem. (Márványtábla és közbiztonság. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 2.)

1990. január vége

Lépések történtek az egykori Magyar Líceum visszaállítása érdekében. Megtörtént az igazgatóváltás, az új igazgató Bura László, aligazgató Kasztovszki László, a nevelési igazgató Dobosi Ferenc lett. Megegyezés született a város négy iskolája, a 4. számú ipari líceum (későbbi Magyar Líceum), a 7. számú líceum, az Eminescu Líceum és a Filológiai Líceum között. A megállapodás értelmében a 4-es számú ipari líceumból átviszik a román osztályokat, és helyükre jönnek a más iskolákban tanuló magyar diákok. Gondok akadtak az ipari líceumokból átjönni kívánó diákok előtt, mivel nem tudták megváltoztatni a meglévő osztályok profilját, amihez minisztériumi engedély kellett volna. Így ebben az évben ipari líceumként működött tovább az iskola, s csak olyan diákot tudtak átvenni, aki ugyanilyen profilú román osztályba járt. A februárban kezdődő új évharmaddal a Magyar Líceum is

megkezdte működését. (Gondolatok a Magyar Líceumról. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 31.)

A városban megjelenő kétnyelvű feliratokat leverik, vagy bemázolják. Ugyanez történt a város bejáratánál lévő helységnévtáblával, ahol a román feliratot mázolták le s fölé írták a város magyar megnevezését. (Még egyszer a kétnyelvű feliratokról. *Szatmári Friss Újság*. 1990. jan. 31.)

1990. február 1.

Népgyűlés volt a nap folyamán a közigazgatási palota előtt, ahol a tömeg követelte az NMF elnökének, Bilanici Gheorghenak és alelnökének, Ungur Horia Adriannak a lemondását. Későbbi beszámolók szerint spontán megmozdulásról volt szó, amin főleg az Unió Vagongyár munkásai vettek részt. A megmozdulás hatására mindketten beadták lemondásukat, és február 3-ára elrendelték az NMF Megyei Tanácsának az összehívását. Az új vezetőség megválasztásáig Ciocan őrnagy, a határőrség addigi parancsnoka vette át az NMF irányítását, akit a tömeg annak ellenére elfogadott, hogy az őrnagy nem volt egy ismert személyiség. A tüntetés időzítésében valószínűleg az is közrejátszott, hogy Bilanici nem tartózkodott e napon a városban. Az újságcikkekből nem derül ki, minek a hatására alakult ki a népgyűlés és mi volt a két vezető legfőbb bűne, ami miatt kérték lemondásukat. (Népgyűlés. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 2.; Három nap krónikája, *Szatmári Friss Újság*, 1990. febr. 7.; Manifestație de protest la Satu Mare. Mitingul din Piața 25 Octombrie. *Gazeta de Nord-Vest*. 1990. febr. 2.; „Mi-am asumat răspunderea pentru constituirea democratică a Consiliului Județean Provizoriu de Uniune Națională.” Interviu cu domnul maior Vasile Ciocan. *Gazeta de Nord-Vest*. 1990. febr. 3.)

1990. február 1.

A Horea Andercoval, a város kinevezett polgármesterével készült interjúból kiderült, hogy eddig a város rendészeti osztályán dolgozott, így ő is részt vett a szisztematizálási terv végrehajtásában és a házak lebontásában. Bevallása szerint másodrangú kérdés a kétnyelvű helységnévtáblák ügye, mivel jelenleg még nincs szabályozva a kérdés és sokkal fontosabb problémának tartja a gazdaság, iskola, kultúra és ellátás terén jelentkező problémák megoldását. („Tudom, a nép figyel bennünket.” *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 1.)

1990. február 1.

A megyei RMDSZ beadványban fordult az NMF Megyei Tanácsához, amiben kérték a kétnyelvű feliratok engedélyezését. A beadványnak semmilyen gyakorlati fogantatja nem lesz. (Az RMDSZ közli. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 2.)

1990. február 2.

Ismét tömeg gyűlt össze a város új főterén, ezúttal főleg fiatalok. A helyszíni beszámoló szerint a tömeg látszólag céltalanul bolyongott a téren, majd többször megrohmozták a közigazgatási palotát, de a bejárati ajtó üvegének betörésén túl nem jutottak. Ismét nem derül ki pontosan, ki miatt verődött össze a tömeg s mi volt az esetleges követelésük. (Három nap krónikája. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 7.)

1990. február 2.

Az RMDSZ tiltakozást fejezi ki, mert Guliaş Emmát választották vissza főtanfelügyelő-helyettesnek. A szervezet szerint Guliaş 1980–1989 között mintegy 30 magyar iskola megszűntetésében vett részt, amiket előbb kétnyelvűvé, majd románná alakítottak át, amit követett a magyar igazgatók leváltása. Szerintük többek között az ő tevékenységének tudható be, hogy 1989-re a megyében szinte alig volt magyar iskola, aminek az élén magyar igazgató állt volna. Guliaş Emma a vádakra válaszolva elmondta, hogy véleménye szerint ő végig kiállt a magyar oktatás mellett és több kérvényt is írt magyar osztályok érdekében, de mindezek eredménytelenek maradtak. Az újabb megbízatást azért vállalta, mert kollégái támogatták és senki nem kérte lemondását. Az újság szerkesztőségének megjegyzése szerint tisztségéből kifolyólag akaratlanul is kompromittálódott, emiatt nem kellett volna elvállalnia az újabb megbízatást. (Az RMDSZ közli. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 2.; Válasz. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 9.)

1990. február 3.

Az NMF rendkívüli közgyűlésén megválasztották a szervezet új vezetőit. A közgyűlésen részt vettek a vállalatok delegáltjai is. A gyűlésen részt vevő újságíró tudósítása szerint a teremben nagy volt a hangzavar, senki nem figyelt senkire, így az újonnan megválasztott elnökök bemutatkozó beszédére sem. Az NMF Tanácsa végül úgy döntött, nem oszlatja fel magát, csak új elnököt választ. Ezek után került sor Ioan Popdan elnök és Manea Gheorghe alelnök

megválasztására. (Közlemény. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 4.; Három nap krónikája. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 7.; Desemnarea noii conducerii a Consiliului Județean Satu Mare al Frontului Salvării Naționale. *Gazeta de Nord-Vest*. 1990. febr. 4.)

1990. február 4.

Interjú készítették az újjáalakult Magyar Líceum frissen kinevezett igazgatójával, Bura Lászlóval. Beszámolója szerint, mivel nem született minisztériumi döntés, őszig az iskola ipari líceumként folytatja tevékenységét. Emiatt nem tudtak minden jelentkezőt átvenni, csak a velük tárgyaló 3 iskolából. Az itt lévő osztályok maradtak, áthozták melléjük az Eminescu Líceumból a magyar osztályokat, illetve azokat a tanulókat, akiknek a szaka megegyezett az iskolában működő osztályok profiljával. A jövőbeni tervek között szerepel az iskola profiljának bővítése (matematika–fizika, kémia–biológia és filológia osztályokkal), s amennyiben engedélyt kapnak rá, tanítóképző osztályokat is szeretnének indítani. A megyei NMF már jóváhagyta, s remélik, Bukarest is rábólint, hogy az új iskola felvegye a Kölcsey Ferenc nevet. A román újság ugyanakkor nemtetszését fejezte ki, elszégyellte tartotta a folyamatot, mivel a váltásra év közben került sor, amely így negatívan fog kihatni mind a tanárookra, mind a diákokra. (A Magyar Líceum a jövő modern iskolája lesz. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 4.; Învățământul și minoritățile. *Gazeta de Nord-Vest*. 1990. jan. 25.)

1990. február 5.

Kisebbségi csetepaté alakult ki az egykori pártfőtitkár, Maria Bradea lakása előtt, amikor el akarták szállítani a házban lévő ingóságokat. A hírre összeverődő tömeg megakadályozta ezt, a helyszínre érkező rendőrség nem mert közbeavatkozni. Az NMF nevében helyszínre érkező Kibédi Katalin is határozottan megtiltotta bármely tárgy elszállítását, mivel azokat január elején leltárba vették. Saját bevallása szerint az ügyben továbbra is az NMF illetékes intézkedni, mivel mind a hadsereg, mind a rendőrség kompromittálta magát. A lakásba ekkor bejutó újságírók szemügyre vehették a pártfőtitkár életkörülményeit, amiről később több újságcikkben is beszámolnak. Mivel a beszámolót készítő újságíró később több fenyegető levelet kapott Bradea egykori híveitől, cikke valóságtartalmának alátámasztására több fényképet is bemutat, amik a házban készültek. Ezekon töménytelen mennyiségű benzinalvány és Bradea arcképével illusztrált váza látható. Másnap az NMF közleményt adott ki, amiben tagadta, hogy segítette a Bradea-ház kiürítését. (Bonyodalmak a Bradea

háznál. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 6.; Kis szuvenír. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 8.; Familia Bradea a încercat s-o șteargă hoșește. *Gazeta de Nord-Vest*. 1990. febr. 6.)

1990. február 7.

Fokozódott a rendőrség körüli bizalmatlanság s a megyei rendőrség vezetőinek leváltása után az NMF Muncípiumi Tanácsa is a városi rendőrparancsnok leváltása mellett döntött. A visszahívott Dobran Ioan alezredes helyére Micle Iulian századost nevezték ki. Ezúttal sem derült ki pontosan, hogy mi volt a konkrét kifogás a rendőrség vezetői ellen. (A NMF Szatmárnémeti Muncípiumi tanács részéértől. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 8.)

1990. február 9.

A február 7-én, Bukarestben megtartott RMDSZ-értekezleten döntés született arról, hogy február 10-én néma tüntetést szerveznek a magyar oktatás visszaállítása érdekében. A Szatmár Megyei RMDSZ azonban értelmetlennek tartja egy hasonló tüntetés megszervezését, mivel elégedett az elért eredményekkel, véleményük szerint egy hasonló megmozdulás félreértésekre adna okot. A szervezet folyamatosan tárgyalta a megyei tanfelügyelőséggel, aminek eredményeként visszaállították a Kölcsey Ferenc Líceumot, több általános iskolai és óvoda magyar csoport elkezdte működését. (Közlemény az RMDSZ megyei vezetősége részéről. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 9.)

1990. február 11.

A forradalom után először tartottak görög katolikus istentiszteletet a város egyik központi terén, a Vasile Lucaciu-szobornál. (Görög katolikus istentisztelet. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 13.)

1990. február 14.

A Blaskó Józseffel, a város alpolgármesterével készült interjúból kiderül, hogy a város egyik legsürgősebb megoldandó problémája a lakásügyi. Első körben kilakoltatják azon családokat, akik december végén – január elején szerződés nélkül költöztek be állami lakásokba. A lakás gondokkal továbbra is a vállalatok foglalkoznak, így ezekhez kell fordulni a kérésekkel. Elmondása szerint ebben az évben 607 új lakást fognak átadni a Carpați II. lakónegyedben. (Lakásügyek. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 14.)

1990. február 15.

E napon tartotta a megyei RMDSZ tisztújító kongresszusát, ahol döntöttek a vezetők, illetve a szakbizottságok tagjainak a megválasztásáról. A gyűlésen Parászka Miklós mint a szervezet ideiglenes szóvivője elmondta, legfontosabb kérdésnek az iskolák átszervezésének folytatását, a székházkérdés és a gazdasági, szociális kérdések megoldását tartja. Ugyancsak itt hangzott el Kereskényi Sándor előterjesztésében a beszámoló a szervezet eddigi tevékenységéről. Elmondása szerint a december 23-i nagygyűlés után indult meg a szervezkedés Antal István útmutatásával, Czintos József, Formanek Ferenc, Visky András és Parászka Miklós irányításával. Első körben tisztázni kívánták a szervezet szerepét az NMF-hez viszonyítva. Emiatt hozták létre az NMF-en belül a kisebbségi és kulturális szakosztályt. A legtöbb eredményt az oktatás terén sikerült elérniük, ugyanakkor itt van a legtöbb megoldatlan kérdés is. Az I–IV-es magyar osztályok, valamint a Magyar Líceum sorsa megoldódott, de szinte semmilyen előrelépés nem történt az V–VIII-as osztályok ügyében. Ugyanígy elutasították az Unió Ipari Líceumban magyar osztályok létrehozását, s az utóbbi időben a tanfelügyelőséggel fenntartott viszony is megromlani látszik. Megyei szinten 56 magyar osztály és 37 óvodai csoport működik, bár ezek egy része csak papíron. A legfontosabb hiányosságok között említette meg azt, hogy nem sikerült megoldani a kapcsolattartást a vidéki szervezetekkel, valamint a szervezet jogi státusát. Ugyanígy függőben maradt székházkérdés és a kétnyelvű feliratok, valamint a tanfelügyelő-helyettes ügye. Ugyanakkor nagy veszélynek tartották a Független Magyar Párt megalakulását, mivel ez veszélybe sodorja az egységet, ezért az RMDSZ elhatárolódik tőle. A gyűlésen megtartott szavazás végeredményeként megalakult az RMDSZ választmánya, aminek tagjai lettek: Pécsi Ferenc, Parászka Miklós, Formanek Ferenc, Báthory Zoltán, Bura László, Muzsnay Árpád, Sófalvi György, Gerényi Zoltán, Tóth László, Kereskényi Sándor, Nagy Gyula, András Imre, Székely József, Benedek Zoltán, Csirák Csaba, Szélyes Ferenc, Müller Vilmos, Kovács Ádám, Papp Eszter, Margitházi Gizella, Barna András, Papp László, Mertz György, Belényi József, Csorvási József, Szilágyi István, Némethi Csaba és Enyedi Ferenc. Az elnökség összetétele a következőképpen alakult: Báthory Zoltán tiszteletbeli elnök, Formanek Ferenc elnök, Pécsi Ferenc alelnök, Gerényi Zoltán alelnök, Muzsnay Árpád titkár, Bura László, Kereskényi Sándor és Nagy Gyula tagok. (Választunk. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 15.; Beszámoló az RMDSZ Szatmár megyei szervezetének tevékenységéről (1989. dec. 24.–1990. febr. 14.), Hogy az álomból valóság

legyen, Az RMDSZ megyei választmányának személyi összetétele a kapott szavazatok sorrendjében. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 17.)

1990. február 20.

A városba érkezett Cristoph Landstatter, a bécsi Caritas vezetője. Látogatásának célja helyi szervezet létrehozása a városban. A szervezet megalakításával Schupler Tibor római katolikus lelkészt bízta meg. (Caritas szervezet alakul Szatmárnémetiben. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 21.)

1990. február 22.

Az újság leközlí a Vatra Românească kolozsvári szervezetének felhívását, amiben párbeszédet sürget a nemzetiségekkel. Az újság tudomása szerint február 16-án a városban is létrehozta a szervezet a helyi fiókját. Felhívják a szatmári szervezet vezetőit, amennyiben ők is magukévá teszik eme felhívást, készek velük a párbeszédre. (Figyelmet érdemlő felhívás. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 22.)

1990. február 24.

E napon jelent meg a közlekedési minisztérium 54. számú rendelete, ami előírja a többenemzetiségű helységek esetében a kétnyelvű helységnévtábla kifüggesztését. Felhívást intéznek az érintett települések polgármestereihez, hogy ilyen irányú igényüket juttassák el az RMDSZ-hez vagy az RNDSZ-hez. (A helységnévtáblákkal kapcsolatban. *Szatmári Friss Újság*. 1990. febr. 23.)

1990. február 28.

A megyében és a városban e napon alakult meg a Nemzeti Egység Ideiglenes Tanácsa (NEIT). Ez az NMF jogutódja, ami az eddigi tagokon kívül kiegészült az időközben megalakult pártok képviselőivel. A választások megtartásáig ez lesz a legfőbb irányító szerv. (Az újságban gyakran Nemzeti Szövetségként jelenik meg a szervezet.) (Megalakult a Nemzeti Egység Ideiglenes megyei és municípiumi tanácsa. *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 1.)

1990. február vége

Február végéig 4 román párt alakult meg: a Keresztény-Demokrata Parasztpárt (Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat), a Nemzeti Liberális Párt (Partidul Național Liberal), az Ökológiai Mozgalom (Mișcarea Ecologistă din România) és a Szociáldemokrata Párt (Partidul Social Democrat). Ekkor már működött az egyelőre nehezen meghatározható Vatra Românească, illetve az RMDSZ ellenlábasként fellépő Független Magyar Párt is. A Vatra Românească szatmári szervezete az első kongresszusát csak áprilisban tartotta meg, ekkor elnöknek Vasile Moiş ügyvédet választották, első alelnöknek Spiridon Zavadovski közigazdászt, alelnököknek Valer Fărcașt, Livia Haidut Szatmárnémetiből, Dumitru Doncat Nagykárolyból, Otilia State-t Tasnádról, Dumitru Danciu-t Avasfelsőfaluból. (Ce fac partidele și formațiunile politice din județul Satu Mare? *Gazeta de Nord-Vest*. 1990. febr. 21.; Conferința filialei Satu Mare a Uniunii Vatra Românească. *Gazeta de Nord-Vest*. 1990. ápr. 7.)

1990. március 8.

Az RMDSZ országos intézőbizottságának február végi közleményével egyetértésben a helyi RMDSZ és MADISZ a március 15-e megünneplése mellett dönt, a megemlékezés helyszíne a szatmárnémeti Bălcescu-szobor és az erdői várnál lévő Petőfi-emlékmű lesz. Március 14-én közlik a megemlékezés hivatalos műsorát, a felolvasásra kerülő írások fele román nyelvű, az elhangzó beszédek is többnyelvűek. (Megünnepeljük március 15-ét. *Szatmári Friss Újság*. 1990. március 8.; A március 15-i Szatmárnémetiben a Bălcescu szobornál megrendezendő ünnepség műsora. *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 14.)

1990. március 9.

Sütő András *Egy lócsiszár virágvasárnapja* című színművének hivatalos bemutatója a színház magyar társulatának előadásában. (Színház. *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 8.)

1990. március 11.

A *Szatmári Friss Újság* szerkesztősége tiltakozását fejezi ki a nyomdagépek elavultsága, a nyomdászok kis száma, a papírhány és a posta magas díjszabása miatt. Ebben a számban nem közölnek egyetlen újságcikket sem, csak a tiltakozó felhívást. (Tiltakozunk. *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 11.)

1990. március 11.

A Temesváron tartott gyűlésen George Şerban felolvasta a később *Temesvári Kiáltvány*ként elhíresült szöveget, amit figyelmeztetésnek szántak a román kormánynak. Ebben kérték a gazdaság liberalizálását, közigazgatás decentralizálódását, mivel szerintük a forradalmat eltérítették, s az nem kommunistaellenes, csak Ceauşescu-ellenes. Szerintük a struktúra nem változott, csak az emberek cserélődtek ki. Szeretnék, ha a volt pártaktivistákat nem lehetne jelölni a választásokon, mivel megfertőzte őket a régi rezsim. A szatmári *Gazeta de Nord-Vest* újságcikkének hangvétele meglehetősen elutasító a *Kiáltvánnyal* szemben. (Ce vor, de fapt timişoreni? *Gazeta de Nord-Vest*. 1990. márc. 13.)

1990. március 14.

Tüntetésre került sor a város új főterén. Ez már a korabeli román újság szerint is a „a Vatra helyi tagszervezetének első összejövetele” volt. A megmozdulásra meghívták a marosvásárhelyi, kolozsvári és nagybányai tagszervezet képviselőit is. A szónoki emelvény a nemzeti hősök, Avram Iancu, Horea, Cloşca és Crişan arcképével voltak feldíszítve. A szónokok hangoztatták a románok évszázados vágyát, hogy együtt békében éljenek a nemzetiségekkel, s harcoljanak a sovinizmus, irredentizmus, szeparatizmus ellen. Az emelkedett hangulat ellenére a tömeg randalírozásba kezdett és betörte több kétnyelvű kirakat ablakát. A megmozduláson tömegként ezúttal is az Unió Vagongyár munkásai voltak jelen. A *Gazeta* nevű mérsékelt hangvételű román újság nem kommentálja az eseményeket, csak beszámol arról. (Szatmáron eddig béke volt. *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 16.; Ieri, în piaţa 25 octombrie. *Gazeta de Nord-Vest*. 1990. márc. 15.; O invitaţie la calm şi raţiune. *Gazeta de Nord-Vest*. 1990. márc. 16.)

1990. március 15.

Március 15-én reggel az ünnepség a terveknek megfelelően kezdődött. Reggel 10 órakor ünnepi misét tartottak a város főterén álló római katolikus székesegyházban. Ezt követően a tervek szerint a tömeg átvonult volna a Bălcescu-szoborhoz, ahol ünnepi műsor után koszorúzásra került volna sor. A mise végeztével azonban a szervezők már értesültek arról, hogy a szobornál lévő kis park tele van román tüntetőkkel, így változtatva az eredeti programon, a székesegyház mellett lévő Krisztus szobornál tartották meg a műsort, majd ide helyezték el a koszorúkat is. A műsor lefolyása alatt a román tömeg átvonult a főtérrre, ahol

kisebb összetűzésekre is sor került, megrongáltak pár magyarországi személygépkocsit, de ezt leszámítva nem történt nagyobb atrocitás. A szervezők többször is kérték a jelenlévő rendőrség közbelépését, azok azonban egy esetben sem avatkoztak be. Ezt követően az ünnepségen részt vevő magyar lakosság egy része elment Erdődre, az ünnepség második részére, a román tömeg pedig az új főtérre vonult, ahol újabb tiltakozó megmozdulásba kezdett. Az erdői megemlékezés (a villanyvezeték elvágását – s ezáltal a hangosítás megakadályozását – leszámítva) rendben zajlott le. A magyarság két vezetőjét, Formanek Ferencet és Pécsi Ferencet rendőrautóval hozták be Szatmárnémetibe, ahol az új-központban összegyűlt tömeg kérte a lemondásukat. A gyűlés résztvevői őket tették felelőssé a kialakult helyzetért, illetve gazdasági visszaélésekkel és befolyással való üzérkedéssel vádolták a magyar vezetőket. Az újság beszámolója szerint Pécsit és Formaneket kötelezték arra, hogy a kint összegyűlt, lemondásukat követelő tömeghez szóljanak. Ezt mindketten megtették, de a tömeg nem fogadta el nyilatkozatuk megfogalmazását és kérte, hogy lemondásuk indokaként ne a tömeg nyomását, hanem annak kérését jelöljék meg. (Március 15-i esemény. *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 16.)

1990. március 16.

A március 15-i eseményeket követően másnap maratoni (11 órás) ülést tartott a NEIT, amin részt vett a Bukarestből érkezett Rădulescu ezredes is. Ő kihangsúlyozta, hogy az ünnepségre átjött nagyszámú magyarországi résztvevő jelenléte sértette a románokat, akik történelmük egy szomorú epizódjára emlékeztek. Szerinte nem volt jól megválasztva az alkalom egy ilyen megmozdulás megszervezésére, mivel a románok és magyarok között feszült a légkör a belső problémák, illetve a magyarországi románellenes kampány miatt is. Több felszólaló is a szervezőket tette felelőssé, illetve a NEIT vezetőit, akik nem tettek tanúbizonyságot szilárdságról a megfelelő döntés meghozatalához. Bizottság alakítását javasolta, ami kivizsgálná a felelősséget a románok és magyarok közötti ellenségeskedés szítása miatt. Ezt követően az NMF elnöke, Ioan Popdan is beadta a lemondását, Manea pedig bizalmi szavazástól tette függővé a maradását. A feszült légkör, illetve a folyamatos bekiabálások miatt a magyar résztvevők elhagyták az ülést. Pécsi Ferenc szerint a magyar képviselők eredetileg nem is akartak részt venni a gyűlésen, csak Rădulescu ezredes rábeszélését követően mentek be, amikor biztosította őket, hogy a két vezetőnek nem kell lemondania. (Többórás rendkívüli tanácskozás a Nemzeti Szövetség Szatmár Megyei Ideiglenes

Tanácsánál. *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 18.; Sesiune extraordinară a Consilul Provizoriu județean și municipal de Uniune Națională. *Gazeta de Nord-Vest*. 1990. márc. 17.) A Vatra Românească szervezet helyi képviselői továbbra is fenntartják, hogy hiba volt az ünnepség megszervezése. Véleményük szerint nem vették azt figyelembe, hogy Románia egy szuverén ország, s nem jelent semmit sem a román népnek, sem Bălcescunak március 15-e. Szerintük az lett volna a helyes, ha március 14-én rendeznek egy kisebb megemlékezést, majd március 15-én átmennek Magyarországra s ott ünnepelnek, amire ők is meghívást kapnak. Szerintük „...az a normális, ha valaki otthon ünnepel s nem a szomszédnál”. (Declarația purtătorului de cuvânt al Filialei Satu Mare a Uniunii Naționale Vatra Românească. *Gazeta de Nord-Vest*. 1990. márc. 17.)

1990. március 17.

A március 15-i események nyomán e napon folytatódott a rendkívüli közgyűlés a Nemzeti Szövetség Ideiglenes Tanácsának végrehajtó bizottságában, ahol döntöttek a tanács átalakításáról. Az események alakulásáért Formanek Ferencet és Pécsi Ferencet tették felelőssé, de ugyanekkor leváltották a tanács addigi román vezetőit is. Az új tanács összetétele a következőképpen alakult: Orban Brîndușan Ioan elnök, Manea Nicolae és Molnar Gavrilă, Săvinescu Vasile alelnökök, Netila Vasile titkár, Nagy Gyula, Avram Eugen, Olteanu Mircea, Borleşteanu Vasile, Damian Titus, Fodor Gavril és Sófálvi György tagok. A Formanek és Pécsi ellen felhozott vádak lényege az volt, hogy a megemlékezést nem a polgármesteri hivatal, hanem az RMDSZ égisze alatt szervezték meg. A korábbi megbeszélések eredményeként az alelnöki tisztségre továbbra is az RMDSZ tehetett javaslatot, aki újra Formaneket és Pécsit javasolta, azonban „nem kapták meg a további megbízatáshoz a bizalmat”. Ugyanezen a közgyűlésen fogadták el a jelenlévő pártok, köztük az RMDSZ és a Vatra Românească az úgynevezett *Közös Politikai Platformot*, ami kimondta: „be kell fejezni mindenfajta vádaskodást a sajtóban és a mass média minden területén, hogy megteremtődjön a feltétel az érdemi párbeszédre románok, magyarok és mindenféle nemzeti kisebbség között”. A platform szövegét másnap mind a három újság, a *Szatmári Friss Újság*, a *Gazeta de Nord-Vest* és az *Univers Sătmărean* is leköszölte, s magára nézve érvényesnek fogadta el. Ennek ellenére az *Univers* folyamatosan közölt magyarellenes cikkeket. (A Nemzeti Szövetség ideiglenes Tanácsa végrehajtó bizottságának összetétele. *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 22.; Bűnbakok sorsa. *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 31.; A sajtó kötelessége

és felelőssége, *Szatmári Friss Újság*, 1990. április 3.; Adalék egy gyűlés természetrajzához. *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 18.; Ieri s-a continuat la Satu Mare sesiunea extraordinară a Consiliului Județean Provizoriu de Uniune Națională, *Gazeta de Nord-Vest*, 1990. márc. 18.)

1990. március 18.

A március 15-i eseményeket követően a nyugalom, és a további esetleges rendbontás megelőzése érdekében az RDMSZ választmánya felszólított mindenkit, hogy az ő utasításuk nélkül semmilyen tüntetést ne szervezzenek, őrizték meg a nyugalmat s ne adjanak terepet semmilyen rendbontásnak. (Felszólítás. *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 18.)

1990. március 20.

Közzétették az RMDSZ vezetőségének hivatalos nyilatkozatát, amiben elítélték és provokációkeltésnek nevezték az utóbbi napok eseményeit. A nyilatkozat szerint a nyugat-európai magyar emigráció által terjesztett szélsőséges röplapokat lefordították románra, amivel meg akarták rontani a román–magyar viszonyt, emiatt az RMDSZ elhatárolódik ezektől. A március 15-ei szatmárnémeti és a március 16-ai marosvásárhelyi román megmozdulások mögött bizonyíthatóan a Vatra Românească szervezet állt, ami szerintük kitűnt a transzparensékből is. Keserűséggel állapították meg, hogy a forradalom véget ért a többség jogainak a meghirdetésével, a kisebbségi jog terén nem történt előrelépés, az általuk beadott beadványokra és felhívásokra nem válaszoltak. Ezért és a többségi sovinizmus eluralkodásáért a Nemzeti Szövetség Ideiglenes Tanácsát tették felelőssé. Kinyilvánították, hogy továbbra is küzdenek Románia demokratizálódásáért és a kisebbségek kollektív és egyéni jogaiért, de céljaik elérése érdekében csak békés eszközökhöz folyamodnak. (Nyilatkozat. *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 20.)

1990. március 20.

Aurelian Gheorghiu, a város új polgármestere hivatalos cáfolatot jelentetett meg a március 17-ei *Adevărul* című újságban megjelentekkel kapcsolatban. Cáfolta azt a neki tulajdonított mondatot, ami szerint a 15-én lezajlott erdői megemlékezésen 3400 személyt magyarországi járművekkel szállítottak oda. Azt az információt is cáfolta, hogy az erdői Petőfi-emlékmű nemzeti színű szalaggal volt átkötve, mivel saját bevallása szerint nem volt jelen a

megemlékezésen. (Polgármesteri cáfolat egy Rompres-hírré. *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 20.)

1990. március 20.

Rémhírek jelentek meg az újságban, miszerint március 18-án orosz nyelven beszélő egyének érkeztek a városba, akiknek célja az ország elfoglalása vagy Erdély Szovjetunióhoz való csatolása. Az újságíró felhívta minderre az illetékesek figyelmét azért is, mert ezen egyének „kifosztják az országot túlzott vásárlásaikkal.” (Az ellenség nem alszik. *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 20.)

1990. március 21.

Az utóbbi napok eseményei kapcsán cikket közöl Ioan Chiș, az Emberi Jogok Védelmének Ligája Megyei tanácselnöke. Szerinte a románok Erdéllyel kapcsolatban egy esetleges magyar katonai beavatkozástól tartanak, ami valószínűtlen. Felhívást tesz közé, amiben kéri a lakosságot, hogy próbáljanak olyan szervezeti keretet kialakítani, amely civilizáltan megoldhatná a nemzetiségek együttélése során felmerülő problémákat és közös nevezőre hozná a Vatra Românească és az RMDSZ érdekeit. Javaslatot tesz a Szatmári Román–Magyar Baráti Szövetség megalakítására, aminek célja lenne a nemzetiségek egymás mellett élésének támogatása. (Tudnunk kell együtt élni. *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 21.)

1990. március 22.

A megyei RMDSZ hivatalos közleményben tiltakozik a március 17-ei *Adevărul* című újságban megjelentekkel kapcsolatban. Alaptalanok az újságban megjelent állítások, miszerint 3700 magyar állampolgár jelent meg Erdődön, meggyalázták a Bălcescu-szobrot és kitűzték a magyar zászlót a székesegyházra. Mindezen híreket a Rompress hírügynökségtől vette át a lap, akárcsak azt az állítást, hogy Szatmárnémetiben a kirakatokban magyar és német feliratokon hirdették, hogy külföldi segélyekből származó áruik vannak. Az RMDSZ cáfolta mindezen híreket s kérték a Rompress hírügynökséget, közölje le Aurelian Gheorghiu polgármester hivatalos cáfolatát. (Tiltakozás, A kormány nyilatkozata, *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 22.)

1990. március 23.

A Nemzeti Egység Ideiglenes Megyei Tanácsa (NEIMT) az RMDSZ és a Vatra Românească helyi szervezeteivel közös nyilatkozatot tett közzé. Eszerint, az utóbbi napok eseményeinek hatására arra kéri a lakosságot, hogy tegyen tanúbizonyságot megfontoltságról és felelősségtudatról, ne hagyja magát bevonni szélsőséges akciókba, utasítsa vissza a hamis híresztelést. (Közlemény. *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 23.)

1990. március 24.

Az RMDSZ és a MADISZ Szatmár megyei vezetősége nyilatkozatot tett közre, amiben megállapítja, hogy a Vatra Românească az *Univers Sătmărean* című helyi lapban közölt *A valóság szellemében* című cikkel áthágta a NSZIT-ülésem, 1990. március 17-én elfogadott *Közös Politikai Platformot*, valamint a március 23-án a sajtóban közölt közlemény kitételeit, annak ellenére, hogy korábban csatlakoztak mindkét nyilatkozathoz. Hasonló vádak később is megfogalmaznak a lap ellen, mivel továbbra is közöl magyarellenes cikkeket. (Nyilatkozat. *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 24.; A sajtó kötelessége és felelőssége. *Szatmári Friss Újság*. 1990. április 3.)

1990. március 24.

A március 17-ei NEIMT ülésével kapcsolatban az újonnan megválasztott elnök, Orban Brîndușan Ioan alezredes nyilatkozott. Szerinte a március 13–15-ei események hatására az NSZIMT-ban destabilizálódás állt be, s a vádak miatt lemondott Ioan Popdan NSZIMT-elnök, Formanek Ferenc pedig nem kapott bizalmat az alelnöki tisztség betöltésére. A vezetőségben keletkezett üres betöltésére elvállalta a tisztséget, bár korábban többször visszautasította azt katonai beosztására hivatkozva. Elmondása szerint megválasztása óta erőfeszítéseket tett, hogy konszenzus alakuljon ki kisebbség és többség között, legyenek konkrét eredmények, ne csak nyilatkozatok. A kialakult helyzet szerinte annak következménye, hogy szélsőséges magatartások voltak tapasztalhatók mindkét oldalról. Szerinte először az RMDSZ jelentkezett olyan követelésekkel, amelyek nélkülözték a jogi alapot, majd a Vatra Românească megjelenésével kiéleződött a helyzet s meggondolatlan akciókra került sor. A megoldás csak reális tárgyalás lehet sértegetések és vétkesek utáni vadászat nélkül. („E román ország rész békéjén és csendjén fogunk örködni.” *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 24.)

1990. március 28.

Az 1661. illetve a 2007. számú rendeletekkel betiltották a kétnyelvű feliratok használatát a megyében. A határozatot Orban Brînduşan, a NSZIMT elnöke és Gheorghe Aurelian polgármester írta alá. Az RMDSZ tiltakozását fejezte ki a határozat miatt, mivel szerinte az alkotmányellenes és továbbra is érvényben van az NMF december 22-ei kiáltványa. (Az RMDSZ nagykárolyi szervezete vezetőségének tiltakozása. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 14.)

1990. március 28.

Március 28-án éjszaka ismeretlen tettesek lerombolták az erdői Petőfi-emlékművet. A rombolásról csak a *Szatmári Friss Újság* és a *Gazeta de Nord-Vest* számolt be és ítélte el, az *Univers Sătmărean* nem. A meginduló nyomozás annyit derített ki, hogy 3-4 máshonnan érkezett ember követte el, s nem rombolás volt, hanem feszítővasakkal szedték darabokra az emlékművet. Később sem vonnak felelősségre senkit a rombolásért. (Emberék, mi ez? *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 30.; A sajtó kötelessége és felelőssége, *Szatmári Friss Újság*, 1990. április 3.; Négy férfi egy sárga Daciában. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 3./

1990. március vége

Évtizedeken át befalazva állt az Unió Ipari Iskola falában egy Szűz Mária-szobor (az egykori római katolikus püspöki konviktus épülete). Ezekben a napokban kibontották és szabaddá tették a tetőzetten lévő kereszttel együtt. Ezt követően átiratot intézett az iskola igazgatósága az NSZIT-hez, amiben kérte a szobor eltávolítását az oktatás „dezideologizálása és depolitizálása” érdekében. (SOS Madonna szobor. *Szatmári Friss Újság*. 1990. márc. 22.)

1990. április eleje

A *Szatmári Friss Újság* hasábjain kibontakozik az úgynevezett Taktika-vita, aminek lényege az RMDSZ által követésre érdemes taktika a kisebbségi kérdés megoldása érdekében. A vitába bekapcsolódik a város magyar értelmiségének több tagja is: Baranyai Attila, Kereskényi Sándor, Formanek Ferenc, Kulcsár Edit és Parászka Miklós. (Kisebbségi lépésekkel? *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 4.; Az átlépett stratégia. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 7.; Taktika vagy megalkuvás. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 12.; Aki nem lép egyszerre. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 18.; Demokrácia csak egy van, s az vagy van, vagy nincs. *Szatmári Friss Újság*. 1990. máj. 3.)

1990. április 1.

Újabb nagy mennyiségű segélyszállítmány érkezett a városba Németországból, ezúttal a Szatmári Svábok Nyugat-Németországi Szövetsége adományaként. A 20 autónyi segély főleg ruhákból, élelmiszerből és gyógyszerekből állt. A Szövetség igyekezett más módon is segíteni az itteni intézményeket, korábban 5 mentőautót hoztak, most pedig a segély szállítására szolgáló 20 mikrobusz maradt a megyeszékhelyen, s került később az intézmények használatába. (Jelentős segítség Nyugat-Németországból. *Szatmári Friss Újság*. 1990. április 3.)

1990. április 2.

Ülést tartott a NEIT, aminek célja az üresen maradt megyei alelnöki tisztség betöltése volt. A megállapodás értelmében a tisztségre az RMDSZ tehetett javaslatot, azonban első körben nem kapott bizalmat jelöltje. A megismételt gyűlésre az RMDSZ három jelöltet állított: Formanek Ferencet, Antal Istvánt és András Imrét. A szavazáson végül Antal István kapott bizalmat, így ő lett a szervezet alelnöke. (Ülést tartott a Nemzeti Szövetség Szatmár megyei tanácsa. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 3.)

1990. április 3.

A NEIT gyűlésén az RMDSZ felvetette a napirendi pontok közé a *Temesvári Kiáltványról* való szavazást, és kérte a tanácsban jelen lévő román pártok tagjait, hogy csatlakozzanak ahhoz. A román pártok – arra hivatkozva, hogy annak politikai tartalma van – elhatárolódtak attól, hogy a Tanács egyértelműen kiálljon amellett, és úgy döntöttek, hogy minden párt egyénileg dönti el, hogy csatlakozik-e vagy sem. Goje Vasile, az NMF helyi képviselője azonban már itt kijelentette, hogy pártja biztosan nem fogja azt támogatni. (*Comunicat. Gazeta de Nord-Vest*. 1990. ápr. 7.)

1990. április 3.

Pécsi Ferenc korábbi alpolgármester kezdeményezésére április 3–6. között nemzetközi cégek részvételével tartottak gazdasági kérdésekről szóló konferenciát. A szakmai kollokvium célja a gazdasági lehetőségek felmérése, külföldi cégekkel való együttműködés a megye

gazdaságának helyreállítása és a világgazdaságba való bekapcsolása érdekében. (Nemzetközi kollokvium Szatmár megye gazdasági kérdéseiről. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 3.)

1990. április 3.

A Szatmár Megyei RMDSZ felhívásban fordul a megyében működő pártokhoz, hogy csatlakozzanak a március 11-én nyilvánosságra hozott úgynevezett *Temesvári Kiáltványhoz* (az újságban *Proklamációként* szerepel a dokumentum). A proklamáció szövegét leköszölte a *Szatmári Friss Újság* és a *Gazeta de Nord-Vest* is, aminek nyomán a kiáltványt támogató aláírásgyűjtésbe kezdtek. A NEIMT szerint az aláírásgyűjtés ellentétes a választási törvénnyel, ezért kérte annak azonnali beszüntetését. Az RMDSZ visszautasította ezt a határozatot, s továbbra is szorgalmazta, hogy minél többen csatlakozzanak ahhoz. A határozat miatt az aláírásgyűjtést beszüntették a munkahelyeken, csak a székházban folytatták. A tiltó határozat miatt ellentét alakult ki a NEIMT vezetője és a szervezet között. (A RMDSZ Szatmár megyei felhívása. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 3.; A Szatmár megyei NSZIT részéről. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 6.; RMDSZ közlemény. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 10.; Választások előtt bemutatkozik a Romániai Magyar Demokrata Szövetség. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 14.; Din partea UDMR. *Gazeta de Nord-Vest*. 1990. ápr. 7.)

1990. április 13.

A választási kampány részeként Nagykároly után Szatmárnémetibe érkezett látogatásra Ion Iliescu, az NSZIT elnöke. A spontánnak beharangozott nagygyűlésen több ezren vettek részt és skandálták Iliescu nevét. A kisebbségi kérdéstről csak általánosságokban beszélt, amit szabadon lehetett értelmezni. (Ion Iliescu úr, a NSZIT elnöke Szatmár megyében. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 14.)

1990. április 14.

A választási kampány kezdetén a megyei RMDSZ a választási esélyeket latolgatva a hétből három parlamenti hely megszerzését tartotta valószínűnek. Kisebbségi szervezeteket összefogó lista létrehozására törekedtek, első körben a MADISZ-szal és a Független Magyar Párttal sikerült megállapodniuk. (Választások előtt bemutatkozik a Romániai Magyar Demokrata Szövetség. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 14.)

A választási kampány nyugalmanak biztosítása érdekében közös nyilatkozat elfogadására tett javaslatot a megyei RMDSZ. A javaslatot eljuttatták a Szatmári Román–Magyar Baráti Társasághoz, a Vatra Românească-hoz, a Szabad Ifjúsági Fórumhoz, a MADISZ-hoz, a Nemzeti Parasztpárthoz, a Nemzeti Liberális Párthoz, és a Német Demokrata Fórumhoz. Ebben kijelentették, hogy a szervezet legfőbb célja egy demokratikus Románia megteremtése, elvetik a határrevíziót, ezért kérték a többi pártot, hogy ne tegyenek ezzel ellentétes kijelentéseket. A vitás történelmi kérdések rendezésére indítványozták történész bizottság felállítását. A kampány időszakára a pártok képviselőiből összeálló bizottság létrehozását javasolták, ami azonnal összeülne, amennyiben olyan kijelentés hangzik el, ami sértheti a másik felet. (Az RMDSZ Szatmár megyei szervezetének javaslatai. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 14.)

1990. április 20.

A választások előtt közvélemény-kutatást tett közzé a *Gazeta de Nord-Vest*, ami szerint a megkérdezettek 62%-a az NMF-et, 16%-a a Liberális Pártot támogatta, 10%-a pedig bizonytalan volt választását illetően. A felmérés az RMDSZ-t a legkisebb támogatottsággal rendelkező pártként hozta ki, csak 3%-os támogatottsággal. (Campania electorală în plină desfășurare. *Gazeta de Nord-Vest*. 1990. ápr. 20.)

1990. április 21.

E napon mutatták be az RMDSZ – NDF – Független Magyar Párt közös megyei listáját. Képviselőjelöltek: Pécsi Ferenc közgazdász, Varga Attila jogász, András Imre mérnök, Zinner Martin orvos, Tempfli József mérnök, Bura László tanár és Sófalvi György orvos. Szenátorjelöltek: Szabó Károly mérnök és Tóth László tanár. A későbbiekben az újság mindegyikükkel interjút közölt, ahol beszámolnak az általuk legfontosabbnak tartott, megoldásra váró feladatokról. (Jelöltjeink a választásokon. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 21.)

1990. április 21.

Interjút közöltek a nemrég kinevezett magyar tanfelügyelővel, Nagy Gyulával. Elmondása szerint a magyar nyelvű oktatás nem a tanárok, hanem a szülők kezdeményezésére indult meg. 1990 áprilisában 128 óvodában, 100 általános iskolában és 11 líceumban volt magyar

oktatás. A legnehezebb feladat a líceumok esetében volt, így sok esetben ezeken a helyeken csak egyes tantárgyakat tanítottak magyarul. (Szemléletváltásra van szükség. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 21.)

1990. április 25.

Az Emberi Jogok Védelme Ligájának Szatmár Megyei Tanácsa csatlakozási szándékát fejezte ki a *Temesvári Nyilatkozathoz*, mivel úgy érzik, hogy „Ion Iliescu az emberarcú szocializmust akarja kiépíteni, mi pedig nyitni óhajtunk Európa felé”. (Közlemény. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 25.)

1990. április 27.

Először mutattak be a városban olyan filmet, ami 1989 előtt be volt tiltva. A Popular Mozi Bacsó Péter *A tanú* című filmjének vetítését tűzte napirendre. (Betiltott film a mozivásznon. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 27.)

1990. április vége

A kampány részeként felröppen a hír, hogy a Nemzeti Parasztpártnál több tanár panaszt tett amiatt, mert saját bevallásuk szerint el akarják űzni őket a Kölcsey Ferenc Líceumból. Az ügy kapcsán megszólalt Bura László, a magyar líceum igazgatója, aki cáfolta a híresztelést. A híresztelés alapja valószínűleg az lehetett, hogy sok tanárnak ideiglenes katedrája volt, amelyek az átszervezés miatt bizonytalanná váltak. (Egy vélt űzőttség háttere. *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 21.)

1990. május 1.

Francesco Colosuonno pápai nuncius, Jakubinyi György gyulafehérvári érsek és Tempfli József nagyváradai püspök jelenlétében beiktatták az új szatmári római katolikus püspököt, Reizer Pált. Egy korábban vele készült interjúban legfontosabb feladatnak az egyház jogaiba való visszahelyezését, szerzetesrendek visszaállítását, az egyházi iskolák újraindítását, iskolai hitoktatás és karitatív tevékenység újrakezdését nevezte. (Habemus episcopum, Van püspökünk! *Szatmári Friss Újság*. 1990. máj. 3.; „Krisztus szeretete sürget minket.” *Szatmári Friss Újság*. 1990. ápr. 28.)

1990. május 4.

Bejelentik, hogy április 5–7. között a nyomdai kapacitás túlerheltsége miatt a *Szatmári Friss Újság* nem jelenik meg. (Kedves olvasóink. *Szatmári Friss Újság*. 1990. máj. 4.)

1990. május 7.

Az ifjúsági szervezetek felhívására mintegy 500 fiatal gyűlt össze a város új-központjában, ahol tiltakoztak az ellen, hogy a NEIMT a Kommunista Ifjúsági Szervezetek ingatlanjainak elosztásakor nem juttatott székházat szervezeteiknek. A tiltakozás hatására a NEIMT az Ifjúsági Szervezetek Szövetségének ítélte az akkori Populár Mozi épületét. A március 14–15-ei zavargások óta először tartottak tüntetést a városban. (Ifjúsági gyűlés a főtéren. *Szatmári Friss Újság*. 1990. máj. 8.)

1990. május 9.

Május 9. alkalmából koszorúzást tartottak a városban a román katona és a szovjet hősök emlékművénél. Az ünnepségen megjelentek a hadsereg, a belügyminisztérium és a NEIT tagjai. (Koszorúzás a győzelem napján. *Szatmári Friss Újság*. 1990. máj. 10.)

1990. május 11.

Hivatalosan is megalakult a Szatmári Román–Magyar Baráti Egyesület. Az egyesület alapszabályba foglalt célkitűzése: „a hazánkban élő románok és magyarok barátságának következetes ápolása és elmélyítése, a megyénkben együtt élő nemzetiségek méltányolható hagyományainak szellemében: feladatának tekintve egyben a Románia és Magyarország közötti barátság előmozdítását, és megszilárdítását is.” Önmagukat politikamentes egyesületként határozzák meg, tagjaik értelmiségiek és más társadalmi kategóriák képviselői. Az egyesület hivatalos román megnevezése: Asociația Sătmăreană de Prietenie Româno–Maghiară. (A Szatmári Román–Magyar Baráti Egyesület alapszabálya. *Szatmári Friss Újság*. 1990. máj. 11.)

1990. május 16.

Több száz tag jelenlétében e napon tartotta az RMDSZ hivatalos kampányzáró rendezvényét a Populár Moziban. Nagy Gyula kampányfőnök nyitóbeszéde után bemutatkozott a 9 jelölt. A gyűlésen elhangzott értékelés szerint a „márciusi események utáni letargia feloldódott, a

magyarság érzi a választások jelentőségét, tudja, hogy minden egyes szavazat jövőbeni esélyeit javítja.” (Szavazatunk tétje. *Szatmári Friss Újság*. 1990. máj. 17.)

1990. május 17.

Választási nagygyűlést tartottak a város új főterén a Nemzeti Liberális Párt, a Román Parasztpárt, az RMDSZ és a MADISZ részvételével. Az RMDSZ közleményben szólította fel tagjait, hogy minél nagyobb számban vegyenek részt a rendezvényen, ezzel is kinyilvánítva csatlakozásukat a *Temesvári Kiáltványhoz* és kifejezván ellenszenvüket a kommunista visszarendeződés ellen. (RMDSZ közlemény. *Szatmári Friss Újság*. 1990. máj. 17.)

1990. május 23.

Közzétették a választási eredményeket. Országos szinten fölényesen győzött a Nemzeti Megmentési Front, a megyében azonban csak kevéssel előzte meg az RMDSZ-t, amelynek listájára majdnem 90 000-en szavaztak. A 7 választókerület közül 3-ban győzött az RMDSZ. A megyében összesen több mint 222 ezren szavaztak, ezek közül több mint 91 ezren (42%) a Nemzeti Megmentési Frontra, 83 ezren (39%) pedig az RMDSZ listájára szavaztak. A választási eredményeket értékelve kijelentették, hogy mind a magyarok, mind a svábok az RMDSZ-t tartják érdekeik képviselőjének, s „ezzel a felhatalmazással kezdenek munkához a kisebbségi jogok törvénybe foglalásáért és az ország talpra állításáért”. A hivatalos végeredmény szerint a két szenátori hely közül egyet (Szabó Károly), a hét képviselői hely közül pedig három helyet (Pécsi Ferenc, Varga Attila és András Imre) szerzett meg az RMDSZ. (Első helyen az RMDSZ. *Szatmári Friss Újság*. 1990. máj. 22.; Az RMDSZ megyei választmányának közleménye a május 20-i választásokkal kapcsolatban. *Szatmári Friss Újság*. 1990. máj. 23.; A 31-es számú Szatmár megyei választókerület irodájától. *Szatmári Friss Újság*. 1990. máj. 23.)

1990. május 23.

A magyar líceum falára kitették a kétnyelvű táblát Kölcsey Ferenc Líceum névvel. (Felirat. *Szatmári Friss Újság*. 1990. máj. 23.)